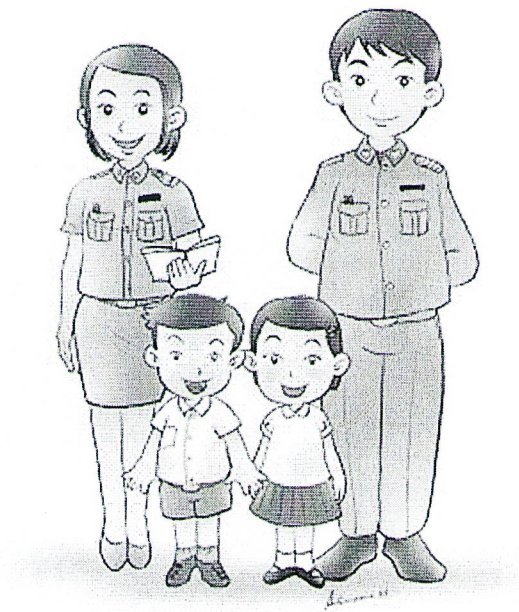

คู่มือการปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตและความหวังของประเทศไทยและการปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพนั้นข้อสำคัญประการหนึ่ง คือผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มีความประพฤติที่ดีเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กๆและสังคม เป็นแบบอย่างที่ดี และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ ทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและประโยชน์ของประชาชน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานตามคู่มือการปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือประชาชนผู้เข้ามาติดต่อราชการ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวินัย การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ และคดีปกครอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานในกลุ่มกฎหมายและคดี เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ ขั้นตอน การปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานในการให้บริการ ตามหลักธรรมาภิบาล

กลุ่มกฎหมายและคดี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
งานธุรการ ทางกฎหมายและคดี	๑ - ๒
งานพัฒนาวินัยคุณธรรมจริยธรรมและ จรรยาบรรณ วิชาชีพ	
๒	
งานสืบสวนและจัดการเรื่องร้องเรียน	๒ - ๓
งานสอบสวนและตรวจพิจารณาวินัย	๓
งานอุทธรณ์ และพิจารณาอุทธรณ์	
๓	
งานร้องทุกข์ และพิจารณาร้องทุกข์	๓ - ๔
งานความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	๔
งานการดำเนินคดีของรัฐ	๔ - ๕
งานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	๕
งานวิจัยและพัฒนาางานกฎหมาย และงานคดีของรัฐ	
๕	
งานสนับสนุนการปฏิบัติงานของ สพม.ขอนแก่น	๕
การสืบสวนข้อเท็จจริง	๕
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	๗
การดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	๑๕
การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ	๒๗
การลงโทษ	๓๑
การรายงานการดำเนินการทางวินัย	๓๔
การอุทธรณ์	๓๗
การร้องทุกข์	๓๙
ภาคผนวก	๔๐

แนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่มกฎหมายและคดี

ความเป็นมาและความสำคัญ ในฐานะที่ข้าราชการครูเป็นแม่พิมพ์ของชาติ เพื่อให้แม่พิมพ์ที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งจะได้สร้างทรัพยากรบุคคลอันประเสริฐซึ่งก็คือนักเรียนของตน นอกจากความรู้แล้วสิ่งที่ข้าราชการครูควรจะต้องถ่ายทอดหรือแสดงให้เหล่านักเรียนได้เรียนรู้และนำไปเป็นตัวอย่างในการใช้ชีวิตในภายภาคหน้า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก็ควรมีเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี ดังนั้น การให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานวินัย และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของตน ย่อมสามารถทำให้การปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้คู่คุณธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มกฎหมายและคดี
๒. เพื่อแสดงถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ขอบข่ายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ระยะเวลา เพื่อสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
๓. เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือประชาชน เป็นแนวทางในการขอรับบริการ

ขอบข่ายงานหลักตามโครงสร้าง

๑.งานธุรการทางกฎหมายและคดี

๑.๑ งานธุรการทั่วไป

- ๑.๑.๑ จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศของกลุ่ม
- ๑.๑.๒ จัดทำโครงสร้างการดำเนินงานกฎหมายและคดีของ สพม.ขอนแก่น
- ๑.๑.๓ จัดระบบการดำเนินงานกฎหมายและคดีตามโครงสร้างและจัดทำแผนภูมิการดำเนินงานซึ่งมีกลุ่มงานต่างๆโดยงานธุรการจะเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน
- ๑.๑.๔ ประสานรวบรวมการจัดทำโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปีในโครงการของกลุ่มเพื่อประกอบเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของ สพม.ขอนแก่น ตลอดจนการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๑.๕ ออกแบบระบบงานสารบรรณให้สอดคล้องกับระบบงานของ สพม.ขอนแก่น
- ๑.๑.๖ ดำเนินการประชุมภายในกลุ่มกฎหมายและคดี เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
- ๑.๑.๗ ประสานงานระหว่างกลุ่มงานใน สพม.ขอนแก่น และสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มกฎหมายและคดี
- ๑.๑.๘ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและผลงานของกลุ่มกฎหมายและคดีแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกรูปแบบ
- ๑.๑.๙ รวบรวมการประเมินผลการปฏิบัติงานตามงานโครงการต่างๆเพื่อสรุปเป็นของกลุ่ม
- ๑.๑.๑๐ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม

๑.๒ งานธุรการทางวินัย

- ๑.๒.๑ ดำเนินงานธุรการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๑.๒.๒ ดำเนินงานธุรการทางวินัยพนักงานราชการ
- ๑.๒.๓ ดำเนินงานธุรการทางวินัยลูกจ้างประจำ
- ๑.๒.๔ ดำเนินงานธุรการทางวินัยลูกจ้างชั่วคราว

๑.๓ งานธุรการทางกฎหมาย

- ๑.๓.๑ ดำเนินงานธุรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- ๑.๓.๒ ดำเนินงานธุรการทางกฎหมายทั่วไป

๒.งานพัฒนาวินัยคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๑ งานพัฒนาวินัย

- ๒.๑.๑ พัฒนาวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๒.๑.๒ พัฒนาวินัยพนักงานราชการ
- ๒.๑.๓ พัฒนาวินัยลูกจ้างประจำ
- ๒.๑.๔ พัฒนาวินัยลูกจ้างชั่วคราว

๒.๒ งานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

- ๒.๒.๑ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๒.๒.๒ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพนักงานราชการ
- ๒.๒.๓ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมลูกจ้างประจำ
- ๒.๒.๔ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมลูกจ้างชั่วคราว

๒.๓ งานพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ

- ๒.๓.๑ พัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๒.๓.๒ พัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพพนักงานราชการ
- ๒.๓.๓ พัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพลูกจ้างประจำ
- ๒.๓.๔ พัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพลูกจ้างชั่วคราว

๓.งานสืบสวนและจัดการเรื่องร้องเรียน

๓.๑ งานรับเรื่องร้องเรียน

- ๓.๑.๑ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อผอ.สพม.ขอนแก่น
- ๓.๑.๒ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อเลขาธิการ กพฐ.
- ๓.๑.๓ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ๓.๑.๔ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อ ปปช.
- ๓.๑.๕ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อ ปปท.
- ๓.๑.๖ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อ สตง.
- ๓.๑.๗ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- ๓.๑.๘ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด
- ๓.๑.๙ รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนต่อหน่วยตรวจสอบอื่นๆ

๓.๑.๑๐ รับเรื่องอื่นๆที่ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับเรื่องร้องเรียน

๓.๒ งานกระบวนการจัดการและตอบสนองเรื่องร้องเรียน

๓.๒.๑ คຸ່ມครองสิทธิผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียน

๓.๒.๒ ตรวจสอบพิจารณาเรื่องร้องเรียน

๓.๒.๓ สืบสวนข้อเท็จจริงกรณีปกติ

๓.๒.๔ สืบสวนข้อเท็จจริงกรณีความผิดปกติปรากฏชัดแจ้ง

๓.๓ งานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรื่องร้องเรียน

๓.๓.๑ ติดตามการจัดการเรื่องร้องเรียน

๓.๓.๒ ประเมินผลการจัดการเรื่องร้องเรียน

๔.งานสอบสวนและตรวจพิจารณาวินัย

๔.๑ งานสอบสวนและตรวจพิจารณาวินัยไม่ร้ายแรง

๔.๑.๑ สอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

๔.๑.๒ ตรวจพิจารณาวินัยไม่ร้ายแรง

๔.๒ งานสอบสวนและตรวจพิจารณาวินัยอย่างร้ายแรง

๔.๒.๑ สอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

๔.๒.๑ ตรวจพิจารณาวินัยอย่างร้ายแรง

๔.๓ งานรายงานการดำเนินการทางวินัย

๔.๓.๑ รายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง

๔.๓.๒ รายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง

๕.งานอุทธรณ์และพิจารณาอุทธรณ์

๕.๑ งานตรวจและคຸ່ມครองสิทธิผู้อุทธรณ์

๕.๑.๑ ตรวจสอบสิทธิและคຸ່ມครองสิทธิผู้อุทธรณ์

๕.๑.๒ ตรวจสอบแบบคำอุทธรณ์

๕.๒ งานพิจารณาอุทธรณ์

๕.๒.๑ ตรวจและพิจารณาเนื้อหาคำอุทธรณ์

๕.๒.๒ การพิจารณาคำร้องระหว่างพิจารณาเนื้อหา

๕.๒.๓ ส่งประเด็นหรือข้อสำคัญ

๕.๒.๔ สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม

๖.งานร้องทุกข์และพิจารณาร้องทุกข์

๖.๑ งานตรวจและคຸ່ມครองสิทธิผู้ร้องทุกข์

๖.๑.๑ ตรวจสอบสิทธิและคຸ່ມครองสิทธิผู้ร้องทุกข์

๖.๑.๒ ตรวจสอบแบบคำร้องทุกข์

๖.๒ งานพิจารณาร้องทุกข์

๖.๒.๑ ตรวจและพิจารณาเนื้อหาคำร้องทุกข์

๖.๒.๑ การพิจารณาคำร้องระหว่างพิจารณาเนื้อหาคำร้องทุกข์

๗.งานความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่

๗.๑ งานป้องกันความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐ

- ๗.๑.๑ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการทุจริตทรัพย์สิน
- ๗.๑.๒ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- ๗.๑.๓ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากคนร้ายกระทำความโจรกรรมหรือเข้าไปลักทรัพย์สินในสถานที่ราชการ
- ๗.๑.๔ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะเกิดอุบัติเหตุเสียหาย
- ๗.๑.๕ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากอาคารสถานที่ราชการถูกเพลิงไหม้
- ๗.๑.๖ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากภัยธรรมชาติ
- ๗.๑.๗ ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากเหตุอื่น

๗.๒ งานตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

- ๗.๒.๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณีทุจริตทรัพย์สิน
- ๗.๒.๒ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- ๗.๒.๓ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณีคนร้ายกระทำความโจรกรรมหรือเข้าไปลักทรัพย์สินในสถานที่ราชการ
- ๗.๒.๔ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณียานพาหนะเกิดอุบัติเหตุเสียหาย
- ๗.๒.๕ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณีอาคารสถานที่ราชการถูกเพลิงไหม้

๗.๒ งานตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น (ต่อ)

- ๗.๒.๖ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณีเกิดภัยธรรมชาติ
- ๗.๒.๗ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกรณีความเสียหายอันเกิดจากเหตุอื่น

๗.๓ งานสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

- ๗.๓.๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สิน
- ๗.๓.๒ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- ๗.๓.๓ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีคนร้ายกระทำความโจรกรรมหรือ

เข้าไปลักทรัพย์สินในสถานที่ราชการ

- ๗.๓.๔ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณียานพาหนะเกิดอุบัติเหตุ

เสียหาย

- ๗.๓.๕ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีอาคารสถานที่ราชการถูก

เพลิงไหม้

- ๗.๓.๖ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีเกิดภัยธรรมชาติ

- ๗.๓.๗ ตรวจสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีความเสียหายอันเกิดจาก

เหตุอื่น

๘.งานการดำเนินคดีของรัฐ

๘.๑ งานคดีปกครอง

- ๘.๑.๑ ป้องกันการกระทำความผิดทางปกครองของรัฐ
- ๘.๑.๒ ดำเนินคดีปกครองของรัฐ

๘.๒ งานคดีแพ่ง

- ๘.๒.๑ ป้องกันการกระทำความผิดทางแพ่งของรัฐ
- ๘.๒.๒ ดำเนินคดีแพ่งของรัฐ

๘.๓ งานคดีอาญา

๘.๓.๑ ป้องกันการกระทำความผิดทางอาญาของรัฐ

๘.๓.๒ ดำเนินคดีอาญาของรัฐ

๘.๔ งานคดีอื่นๆของรัฐ

๘.๔.๑ ป้องกันการกระทำความผิดทางคดีอื่นๆของรัฐ

๘.๔.๒ ดำเนินคดีอื่นๆของรัฐ

๙.งานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๙.๑ งานเขตสุจริต

๙.๑.๑ จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำปีของ สพม.ขอนแก่น

๙.๑.๒ ดำเนินการตามแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำปีของ สพม.ขอนแก่น

๙.๑.๓ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ประจำปีของ สพม.ขอนแก่น

๑๐.งานวิจัยและพัฒนางานกฎหมายและงานคดีของรัฐ

๑๐.๑ งานวิจัยและพัฒนางานกฎหมายและงานคดีของรัฐ

๑๐.๑.๑ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนางานกฎหมายและงานคดีของรัฐ

๑๐.๑.๒ จัดทำข้อมูลและติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนางานกฎหมายและงานคดีของ

รัฐ

๑๑.งานสนับสนุนการปฏิบัติงานของ สพม.ขอนแก่น

๑๑.งานสนับสนุนการปฏิบัติงานของ สพม.ขอนแก่น

๑๑.๑.๑ ปฏิบัติงานร่วมกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๑๑.๑.๒ ปฏิบัติงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ

มอบหมาย

การสืบสวนข้อเท็จจริง

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้นในมูลกรณีที่มีการกล่าวหา หรือสงสัยว่าข้าราชการผู้ใดอาจกระทำความผิดจริงหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้ดำเนินการทางวินัยต่อไป

วิธีการสืบสวน

วิธีการสืบสวนไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดกำหนดรูปแบบของการดำเนินการไว้ ดังนั้น

การสืบสวนอาจจะดำเนินการโดยวิธีการใดก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพของเรื่องที่จะทำการสืบสวนว่าควรจะใช้วิธีอย่างไรจึงจะเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของเรื่องที่สืบสวน เช่นอาจดำเนินการเองหรืออาจตั้งเป็นคณะกรรมการ หรือมอบหมายให้ผู้อื่นไปดำเนินการ หรือส่งประเด็นไปให้หน่วยงานหรือผู้ที่เชื่อถือได้สืบสวนให้ก็ได้การสืบสวนอาจจะทำได้ทั้งโดยทางลับและโดยเปิดเผย

การสืบสวนโดยทางลับ ได้แก่ การสืบสวนที่ดำเนินการไปโดยมิให้ผู้กระทำผิดหรือ ผู้ถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดรู้ตัวถึงเรื่องที่จะทำการสืบสวน โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสม เช่น เข้าไปพูดคุยโดยปกติธรรมดา หว่านล้อมให้เข้ามาในประเด็นที่ต้องการทราบ หรือทำที่เป็นเข้าไปศึกษาถึงวิธีการดำเนินการหรือการปฏิบัติงาน และขอข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนั้น โดยไม่ทันรู้ตัวหรือจะมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์เพื่อที่จะได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว หรือข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ว่ามีแนวโน้มพอที่จะเชื่อได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่

การสืบสวนโดยเปิดเผย ได้แก่ การหาข้อเท็จจริงโดยวิธีแจ้งหรือแสดงให้ผู้ถูกสงสัย หรือผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงประเด็นแห่งความผิด และขอให้เข้าชี้แจงแสดงเหตุผลแก่ข้อกล่าวหา โดยปกติผู้สืบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือข้อมูลต่างๆ ไว้ก่อน เพื่อสะดวกในการที่จะชี้หรือยืนยันถึงข้อกล่าวหา

กรณีใดจะสมควรสืบสวนโดยเปิดเผยหรือโดยทางลับนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะสืบสวน ความร้ายแรงแห่งกรณี ตลอดจนความเสียหายหรือเสียชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ในกรณีที่มีผู้ร้องทุกข์หรือร้องเรียนกล่าวหาโดยอ้างพยานหลักฐานแน่ชัด จะใช้วิธีการสืบสวนโดยเปิดเผยก็ได้ แต่หากเป็นกรณีที่สงสัยว่าจะมีการกระทำผิดหรือมีผู้ร้องเรียนโดยกล่าวหาลอย ๆ หากดำเนินการสืบสวนโดยเปิดเผยอาจเป็นการเอิกเกริก ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ผิดก็เสียชื่อเสียงเสียชื่อเสียง หรือถ้าหากเป็นผู้กระทำผิดจริงจะเป็นช่องทาง ให้ผู้กระทำผิดไหวตัวหรือรู้ตัว และอาจจะทำลายหลักฐานหรือเสื่อมสอพยานให้ใช้ถ้อยคำบิดเบือนได้ จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการสืบสวนโดยวิธีลับมิให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานรู้ตัวหรือเตรียมการล่วงหน้าได้ หรือถ้าหากสืบสวนแล้วปรากฏว่าไม่เป็นความจริงตามข้อกล่าวหา ก็จะไม่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสียชื่อเสียง

ประเภทของการสืบสวน

การสืบสวนมี ๒ ประเภท คือ

๑. การสืบสวนที่ไม่เป็นการดำเนินการทางวินัย
๒. การสืบสวนที่เป็นดำเนินการทางวินัย

๑. การสืบสวนที่ไม่เป็นการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนก่อนการดำเนินการทางวินัย เมื่อมีกรณีสงสัยว่าข้าราชการอาจกระทำผิดวินัย เป็นการสืบสวนเพื่อพิจารณาว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ตามมาตรา ๙๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กรณีมีมูล ก็ต้องดำเนินการทางวินัยต่อไป แต่ถ้าผลการสืบสวนปรากฏว่ากรณีไม่มีมูลก็ต้องยุติเรื่อง ในกรณีที่ยุติเรื่องในขั้นของการสืบสวนนี้ไม่ต้องมีการรายงานตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ประการใด แต่อาจต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามสายงานการบังคับบัญชา

กรณีที่มีการกล่าวหาหรือเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย ซึ่งการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยนั้น อาจมีที่มาอันเป็นมูลกรณีแห่งเรื่องที่กำลังกล่าวหาปรากฏขึ้นได้หลายทาง เช่น

๑) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพบว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐาน ในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที เช่น ผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำผิดก็อาจสั่งให้ผู้นั้นชี้แจงหรือรายงานข้อเท็จจริง และอาจสืบสวนพยานผู้รู้เห็นประกอบการพิจารณาด้วย เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีมูลกรณีเกิดขึ้นจริง ก็สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นสอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมต่อไป

๒) กรณีที่มีการร้องเรียนด้วยวาจา ให้จดปากคำและให้ผู้ร้องเรียนลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี พร้อมรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบการพิจารณา แล้วดำเนินการให้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงโดยอาจตั้งกรรมการสืบสวน หรือสั่งให้บุคคลใดไปสืบสวน หรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามก็ได้ หากเห็นว่า กรณีมีมูลก็ต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป

๓) สำหรับกรณีที่มีการร้องเรียนเป็นหนังสือ ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนในเบื้องต้นก่อน หากเห็นว่าไม่มีมูลก็สั่งยุติเรื่อง ถ้าเห็นว่ามีมูลก็สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป ในกรณีที่หนังสือร้องเรียนไม่ลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียนเข้าลักษณะของบัตรสนเท่ห์ ซึ่งมีหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่อง หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ และการสอบสวนเรื่องราวร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัย ในข้อ ๑ กล่าวว่า “เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องราวกล่าวโทษข้าราชการ ในเบื้องต้นให้ถือเป็นความลับทางราชการ หากเป็นบัตรสนเท่ห์ให้พิจารณาเฉพาะรายที่ระบุหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น” กรณีเช่นนี้ผู้บังคับบัญชาก็ควรสืบสวนข้อเท็จจริงให้ได้ความว่า กรณีนี้มีมูลตามบัตรสนเท่ห์หรือไม่

๔) ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นแจ้งมาให้ทราบ ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทำผิดวินัยหรือสงสัยว่ากระทำผิดวินัย เช่น ได้รับแจ้งจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ หรือสำนักงาน ก.ค.ศ. เป็นต้น (กรณี สตง., ป.ป.ช. ชี้มูลความผิด อาจดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสืบสวนหรือตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้นอีก ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น)

๒. การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนกรณีเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง โดยที่มาตรา ๘๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดย ไม่สอบสวนก็ได้” และตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏ ชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๒ (๒) กำหนดกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่า ๑๕ วัน ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสืบสวนก่อน หากปรากฏว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติ ตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และกรณี เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง จึงต้องเสนอเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณี พิจารณาโดยไม่สอบสวนก็ได้

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๑. การดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑) รับเรื่องร้องเรียน หรือเรื่องกล่าวหากระทำผิดวินัย ประพฤติมิชอบหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมอื่นใด

๒) พิจารณาเรื่องร้องเรียนเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

๒.๑ กรณีระบุชื่อผู้ร้อง หรือหากไม่ระบุชื่อผู้ร้องแต่มีพยานหลักฐานและพยานแวดล้อมที่ชัดแจ้งให้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง

๒.๒ กรณีไม่ระบุชื่อผู้ร้องและไม่ปรากฏพยานหลักฐานและพยานแวดล้อมที่ชัดแจ้งอาจพิจารณาสั่งยุติเรื่อง

๓) การดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง ผู้บังคับบัญชามีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๘๕ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาอาจสืบสวนข้อเท็จจริงเอง หรือจะมอบหมายให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงดำเนินการก็ได้

๔) ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง หรือคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง รายงานการดำเนินการให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๕) กรณีไม่มีมูลกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่อง

๖) กรณีมีมูลกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

หรือไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณีตามมาตรา ๔๘ แห่ง พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓

๒. แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ

๑) ให้ถือเป็นความลับของทางราชการ หากเป็นบัตรสนเท่ห์ให้พิจารณาบัตรสนเท่ห์เฉพาะรายที่ระบุหลักฐานแน่ชัด โดยให้สืบสวนทางลับและปกปิดชื่อผู้ร้อง ถ้าเห็นว่าไม่มีมูลให้ยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ามีมูลเป็นกรณีความผิดทางวินัยให้ดำเนินการสอบสวนทางวินัยต่อไป

๒) ในการสืบสวนสอบสวนต้องให้ความคุ้มครองผู้ร้อง พยาน และบุคคลที่ให้ข้อมูลหากเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนทางละเมิด หน่วยงานต้องรับผิดชอบ

๓. ขอกฎหมาย ระเบียบ หนังสือสั่งการ

๑) มาตรา ๔๘ แห่ง พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓

๒) หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑

๓) หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๙ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗

๔) หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๔.๓๓/ว๖๘๑๒ ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

(ตัวอย่าง)

(ครูท)

คำสั่ง.....(ระบุชื่อสถานศึกษา)

ที่...../(เลข พ.ศ.....)

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

ด้วยมีบัตรสนเท่ห์/หนังสือร้องเรียนกล่าวหาว่า.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง.....โรงเรียน..... สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาขอนแก่น รับเงินเดือนในอันดับ ค.ศ.....ชั้น.....บาท /หรือ ด้วยปรากฏข้อเท็จจริงเบื้องต้น
ว่า.....มีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับ.....

.....

เพื่อประโยชน์ในการให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและแสวงหามูลกรณีในเรื่องดังกล่าว และรวบรวม
พยานหลักฐานในเบื้องต้นประกอบการพิจารณา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๕ วรรคห้า แห่ง พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ จึงแต่งตั้ง
คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑).....(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... ประธานกรรมการ

๒).....(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... กรรมการ

๓).....(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... กรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ ที่ได้รับแต่งตั้งมีหน้าที่สืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงตามมูลกรณีข้างต้น ว่า มีมูล
ข้อเท็จจริงเพียงใด และรายงานเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน..... พิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่..... เดือน.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(ระบุชื่อผู้สั่งแต่งตั้ง)

ตำแหน่ง.....

รายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ.๒๕.....

เรื่อง การสืบสวนข้อเท็จจริงกรณี.....

เรียน .....

ตามที่.....ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง
กรณี.....นั้น

ประธานกรรมการ ได้รับสำเนาบันทึกแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนและลงนามรับทราบบันทึกแต่งตั้ง
คณะกรรมการสืบสวนดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... และได้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง
แล้ว ปรากฏรายละเอียดข้อเท็จจริงที่สืบสวน ดังนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....

.....
.....

๒. คณะกรรมการสืบสวนได้ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

พยานบุคคล

.....
.....

พยานเอกสาร

.....
.....

๓. คณะกรรมการสืบสวนได้ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า จากพยานหลักฐานที่ปรากฏรับฟัง
สรุปเป็นข้อเท็จจริงได้ ดังนี้

(สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน รวมทั้งระบุพยานหลักฐานที่สนับสนุน (ถ้ามี) กรณีมีประเด็นร้องเรียน
หลายประเด็น มีอาจสรุปข้อเท็จจริงในเรื่องเดียวกันได้ ให้สรุปข้อเท็จจริงแยกในแต่ละประเด็น)

.....
.....
.....

๔. ความเห็นของคณะกรรมการสืบสวน พิจารณาแล้วเห็นว่า.....

(สรุปความเห็นประกอบการพิจารณาสั่งการของผู้บังคับบัญชา/ผู้สั่งแต่งตั้งฯ).....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และพร้อมนี้ได้เสนอสำนวนการสืบสวนมาด้วยแล้ว

(ลงชื่อ).....(ลายมือชื่อ)..... ประธานกรรมการ
(.....)

(ลงชื่อ).....(ลายมือชื่อ)..... กรรมการ
(.....)

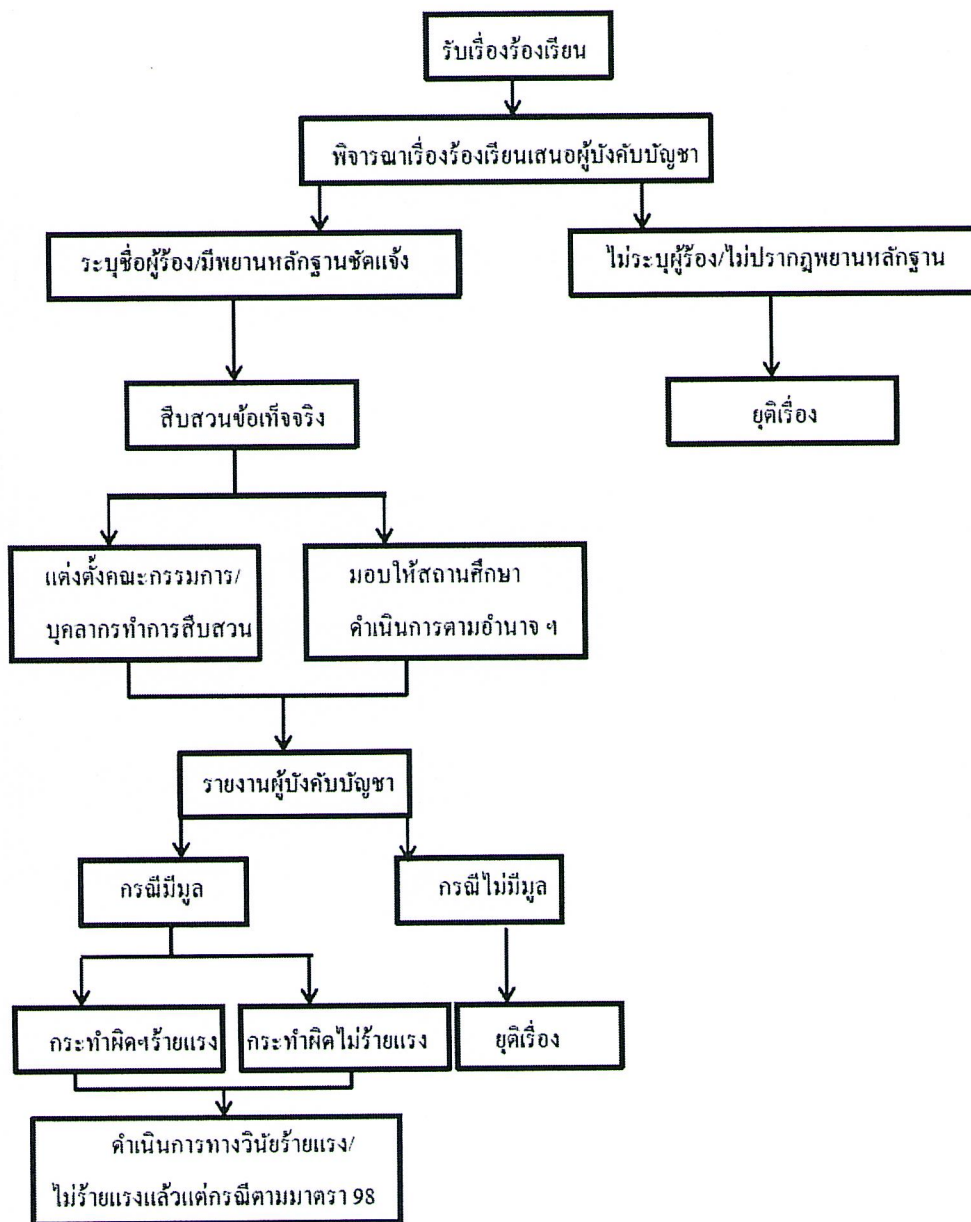
(ลงชื่อ).....(ลายมือชื่อ)..... กรรมการและเลขานุการ
(.....)

หมายเหตุ ๑. การสืบสวนข้อเท็จจริงเป็นไปตามมาตรา ๙๕ วรรคห้า แห่ง พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓

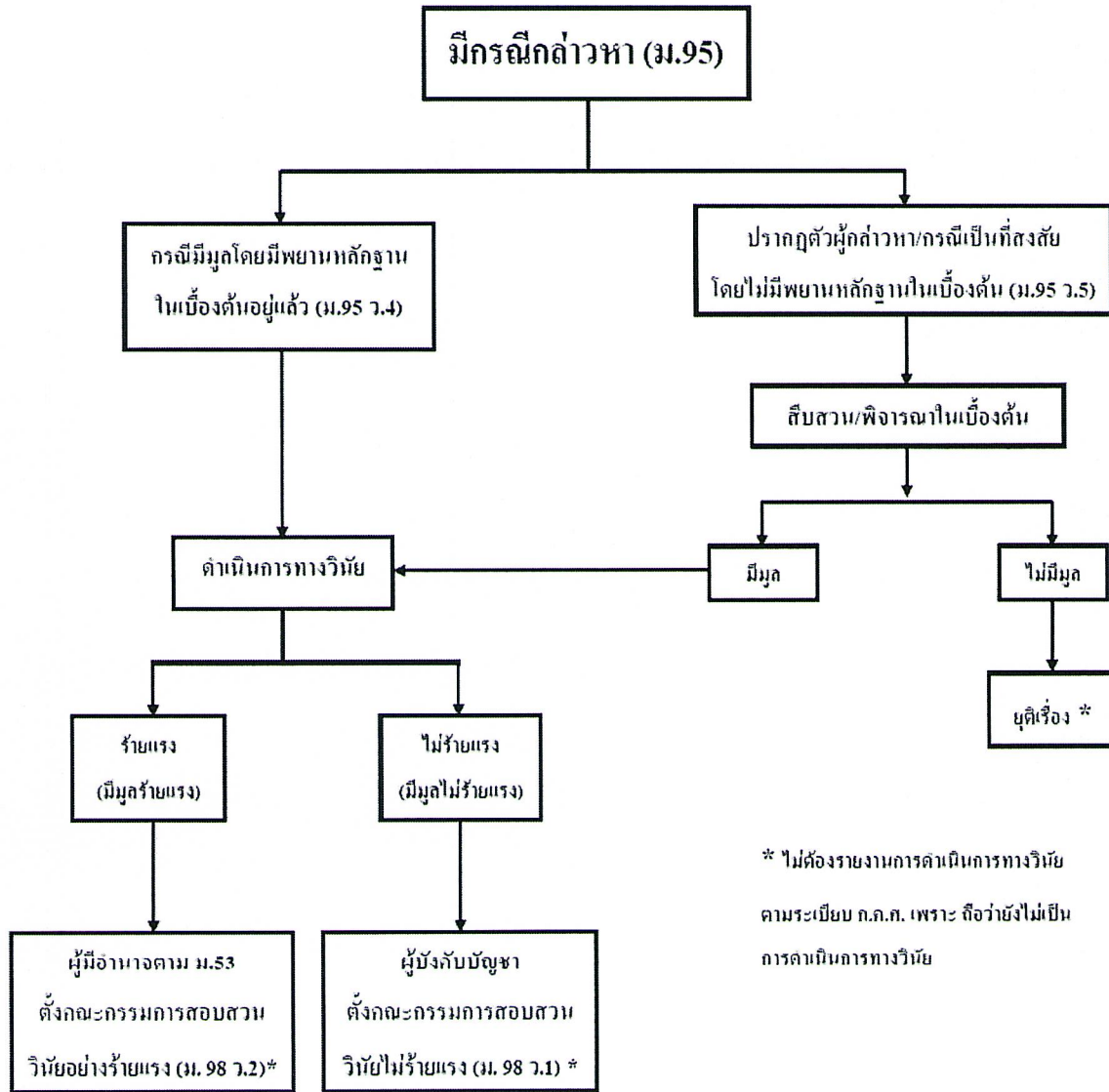
๒. กรณีกระบวนการดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑ มิได้กำหนดแบบแผนหรือแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนวิธีการไว้ เป็นการเฉพาะและมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ให้ถือปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน

การดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง

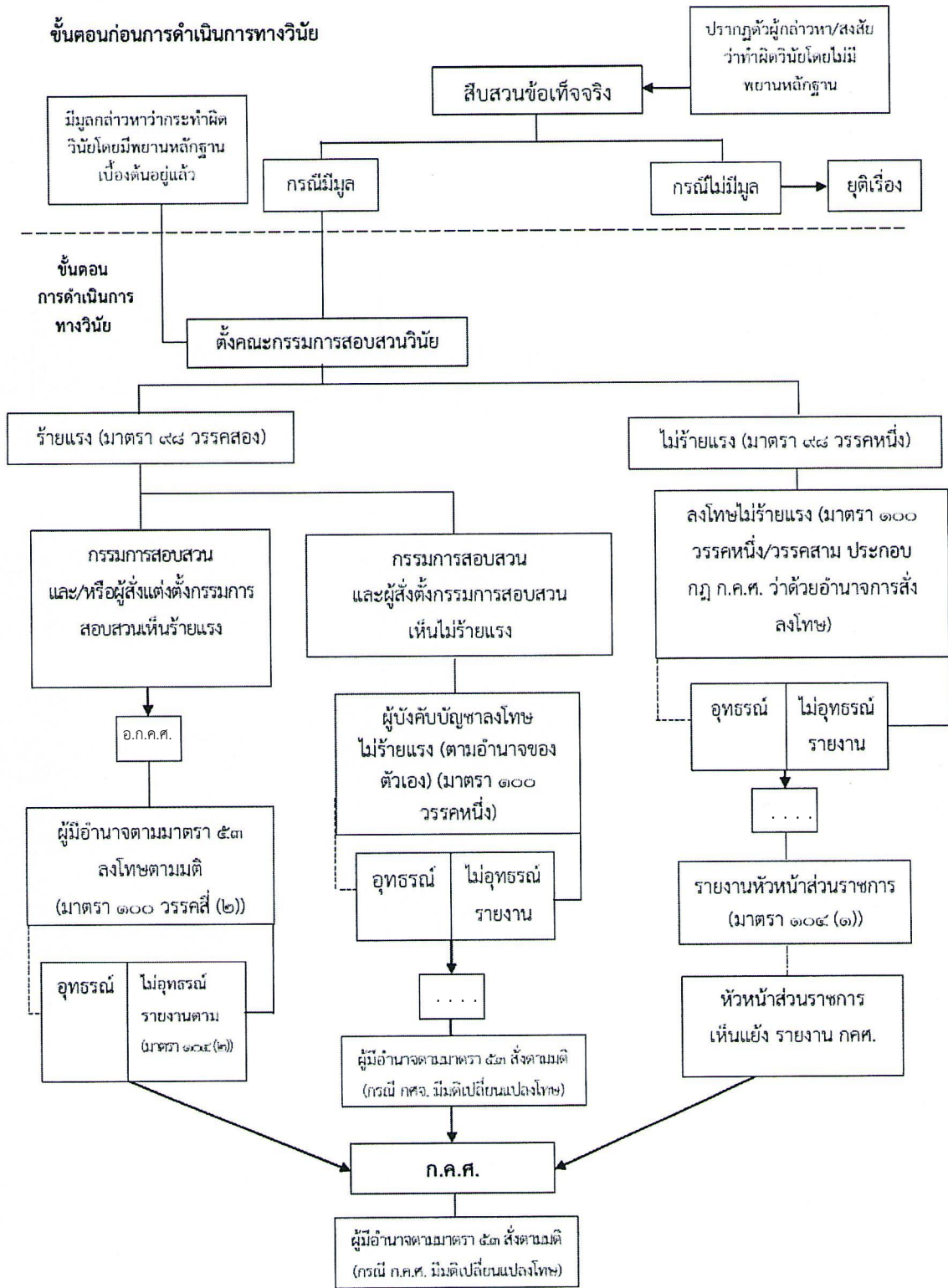
แผนภูมิก่อนการดำเนินการทางวินัย

* ไม่ต้องรายงานการดำเนินการทางวินัย
ตามระเบียบ ค.ค.ส. เพราะ ถือว่ายังไม่เป็น
การดำเนินการทางวินัย

* เว้นแต่กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งกรณี ที่ ป.ป.ช.

ชี้มูลความผิดทางวินัย ตาม ม.92 ไม่ต้องตั้งกรรมการสอบสวน

การดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

วินัย คือ กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตามหากฝ่าฝืนอาจต้องรับโทษ กล่าวอีกนัยหนึ่ง

วินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติของคนในองค์การให้เป็นไปตามแบบแผนที่พึงประสงค์

วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ข้อบัญญัติที่กำหนดเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติตาม หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๘๒ – มาตรา ๘๗

การลงโทษทางวินัยข้าราชการ เป็นกระบวนการสำคัญอันหนึ่งในการบริหารงานบุคคลภาครัฐโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของข้าราชการ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อธำรงศักดิ์ศรีของข้าราชการด้วยการลงโทษทางวินัยถูกนำมาใช้เป็นมาตรการเชิงลบ ควบคู่กับการให้รางวัลซึ่งเป็นมาตรการเชิงบวก ภายใต้แนวความคิดว่าข้าราชการที่ดีมีประสิทธิภาพควรได้รับการยกย่องและให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจและเป็นตัวอย่างที่ดี ข้าราชการที่กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษตามควรแก่กรณี เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ข้าราชการอื่น

ความผิดทางวินัย

มี ๕ สถาน ตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

ก. วินัยไม่ร้ายแรง

๑. ภาคทัณฑ์
๒. ตัดเงินเดือน
๓. ลดขั้นเงินเดือน

ข. วินัยร้ายแรง

๔. ปลดออก
๕. ไล่ออก

การว่ากล่าวตักเตือนหรือการทำทัณฑ์บน ไม่ถือว่าเป็นโทษทางวินัย ใช้ในกรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ เช่น เป็นความผิดเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรก การว่ากล่าวตักเตือนนั้น ผู้บังคับบัญชาอาจเรียกว่ากล่าวตักเตือนมิให้กระทำความผิดเช่นนั้นอีก หรือให้พึงระมัดระวังโดยไม่ต้องทำเป็นหนังสือ แต่อาจมีการบันทึกหมายเหตุประจำวันของหน่วยงานหรือของผู้บังคับบัญชา สำหรับการทัณฑ์บนนั้นกฎหมายกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ (มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง)

โทษภาคทัณฑ์ ใช้ลงโทษในกรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อยหรือมีเหตุอันควรลดหย่อนซึ่งยังไม่ถึงกับต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน สำหรับโทษภาคทัณฑ์ไม่ต้องห้ามการเลื่อนขั้นเงินเดือน

โทษตัดเงินเดือนและลดขั้นเงินเดือน ใช้ลงโทษในความผิดที่ไม่ถึงกับเป็นความผิดร้ายแรง และไม่ใช้กรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อย

โทษปลดออกและไล่ออก ใช้ลงโทษในกรณีที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรงเท่านั้น โดยให้พิจารณาโทษตามพฤติการณ์แห่งการกระทำหรือความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ โดยต้องวางโทษก่อนว่ากรณีกระทำผิดนั้นเป็นความผิดกรณีใด สมควรลงโทษสถานใดแต่มีเหตุอันควรลดหย่อนอย่างไรเช่นไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แก้อิทธิพลความเสียหาย คุณความดี ฯลฯ จึงลดหย่อนโทษเป็นโทษสถานใด อย่างไรก็ดี หากเป็นความผิด

วินัยร้ายแรง มาตรา ๙๙ ห้ามลดโทษต่ำกว่าปลดออก สำหรับเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย คณะรัฐมนตรีมีมติไว้ว่าควรลงโทษไล่ออก ทั้ง ๒ กรณี ความผิดฐานทุจริตนั้น แม้จะนำเงินที่ทุจริตไปมาคืนก็ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษ

การสั่งให้ออกจากราชการ ไม่ใช่โทษทางวินัย

วินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่

๑. ไม่สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ
๒. ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาค และเที่ยงธรรม ต้องมีความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ
๓. อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น
๔. ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงาน การศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ
๕. ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายใน ๗ วันเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งก็ได้ และเมื่อเสนอความเห็นแล้วถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม
๖. ไม่ตรงต่อเวลา ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
๗. ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม ไม่สุภาพเรียบร้อยและรักษาความสามัคคี ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและข้าราชการด้วยกันหรือผู้ร่วมงาน ไม่ต้อนรับหรือให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมต่อผู้เรียน และประชาชนผู้มาติดต่อราชการ
๘. กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความจริง
๙. กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน
๑๐. เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้น ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
๑๑. ไม่วางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคลกลุ่มบุคคลหรือพรรคการเมืองใด
๑๒. กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
๑๓. ไม่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ไม่ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย หรือละเลย หรือมีพฤติกรรมปกป้อง ช่วยเหลือมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต

วินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่

๑. ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
๒. จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติ คณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
๓. ขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
๔. ละทิ้งหน้าที่ หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
๕. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
๖. กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง
๗. กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความจริง เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
๘. กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ
๙. คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่นหรือจ้าง วาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการ เพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ หรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น
๑๐. ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะมีการตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนวิทยฐานะ หรือให้ได้รับเงินเดือนในอันดับที่สูงขึ้น
๑๑. เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน
๑๒. กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคาพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
๑๓. เสพยาเสพติด หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด
๑๔. เล่นการพนันเป็นอาชญา
๑๕. กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่

ผลของการกระทำผิดวินัย

๑. ถูกสอบสวนลงโทษ
๒. ถูกงดพิจารณาความดีความชอบ
๓. ขาดความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนบุคคลทั่วไป
๔. ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการเท่าที่ควร

๕. เกิดความเดือดร้อนทั้งตนเองและครอบครัว
๖. เกิดความเสียหายทั้งตนเองและทางราชการ
๗. เสื่อมเสียชื่อเสียง
๘. ไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญถ้าถูกลงโทษไล่ออก
๙. อาจต้องรับผิดชอบทั้งทางอาญาและทางแพ่ง

ข้อควรทราบเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ

๑. ไม่มีอายุความ
๒. ยอมความกันไม่ได้
๓. ไม่อาจชดใช้ด้วยเงินเพื่อลบล้างความผิด
๔. กรณีถูกสอบสวนวินัยร้ายแรง แม้ออกจากราชการไปแล้วก็สอบสวนต่อไปได้
๕. กรณีถูกสอบสวนวินัยร้ายแรง ต้องรอกการเลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ก่อน
๖. กรณีถูกฟ้องคดีอาญาต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
๗. ถ้าถูกลงโทษหนักกว่าโทษภาคทัณฑ์ จะไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนในครั้งที่ถูกลงโทษ
๘. ถ้าถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจะไม่ได้เลื่อนขั้นเงินเดือนทุกครั้งที่มีการรอก
๙. โทษปลดออก มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนลาออก
๑๐. เมื่อมีการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐานผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่มีมูลต้องดำเนินการทางวินัยทันที ถ้าเห็นว่าไม่มีมูลจึงจะยุติเรื่องได้
๑๑. การละเลยหรือมีพฤติกรรมปกป้อง ช่วยเหลือ มิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย
๑๒. การดำเนินการทางวินัยทั้งร้ายแรงและไม่ร้ายแรง ต้องตั้งกรรมการสอบสวนทุกกรณีเว้นแต่กรณีเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.
๑๓. “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น “ประโยชน์” ในที่นี้หมายถึง ทรัพย์สินและไม่ใช้ทรัพย์สินเช่นการได้รับบริการ การอนุญาต อนุมัติ
๑๔. คำว่า “กรณีมีมูล” หมายความว่า มีกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีการกระทำความผิดวินัยเกิดขึ้นแล้ว

การดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัย หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการในการออกคำสั่งลงโทษ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีลำดับก่อนหลังต่อเนื่องกัน อันได้แก่ การตั้งเรื่องกล่าวหา การสืบสวนสอบสวนการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษและการสั่งลงโทษ รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ในระหว่างการสอบสวนพิจารณา เช่น การสั่งพัก การสั่งให้ออกไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา เป็นต้น

ทั้งนี้ การสืบสวนเพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ตามมาตรา ๙๕ ยังไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการทางวินัย การสืบสวนที่ถือว่าเป็นการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องสืบสวนก่อน

หลักการดำเนินการทางวินัยเบื้องต้น

๑. ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพบว่าผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ผู้บังคับบัญชาก็สามารถดำเนินการทางวินัยได้ทันที เช่น ผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำความผิด ก็อาจสั่งให้ผู้นั้นชี้แจงหรือ

รายงานข้อเท็จจริง และอาจสืบสวนพยานผู้รู้เห็นประกอบการพิจารณาด้วย เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามิมีมูลกรณีเกิดขึ้นจริง ก็สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมต่อไป

๒. กรณีที่มีการร้องเรียนด้วยวาจา ให้จดปากคาและให้ผู้ร้องเรียนลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี พร้อมรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบการพิจารณา แล้วดำเนินการให้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงโดยตั้งกรรมการสืบสวน หรือสั่งให้บุคคลใดไปสืบสวน หรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามก็ได้ หากเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหา ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป

๓. สำหรับกรณีที่มีการร้องเรียนเป็นหนังสือ ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนในเบื้องต้นก่อน หากเห็นว่าไม่มีมูลก็สั่งยุติเรื่อง ถ้าเห็นว่ามีมูลก็สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป ในกรณีที่หนังสือร้องเรียนไม่ลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน หรือเป็นการร้องเรียนที่ไม่ปรากฏตัวตนของผู้ร้องเรียน หรือไม่ปรากฏพยานหลักฐานที่แน่นอนจะเข้าลักษณะของบัตรสนเท่ห์ ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีห้ามมิให้รับฟังเพราะจะทำให้ข้าราชการเสียขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนตามข้อ ๑ - ข้อ ๓ นี้ ยังไม่ถือเป็นการดำเนินการทางวินัย หากสืบสวนแล้วเห็นว่า ไม่มีมูลและยุติเรื่องก็ไม่ต้องรายงานการดำเนินการตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่อาจต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามสายงานการบังคับบัญชา หากเป็นกรณีมีมูลและมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว จึงเป็นการดำเนินการทางวินัยที่จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย

๑. การตั้งเรื่องกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหา เป็นการตั้งเรื่องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย มาตรา ๙๘ กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า ผู้ตั้งเรื่องกล่าวหาคือผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา กรณีที่เป็นกรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ เป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

สำหรับกรณีที่เป็นกรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สามารถแต่งตั้งกรรมการสอบสวนข้าราชการในโรงเรียนได้ทุกคนแม้ว่าจะไม่มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้งก็ตาม เว้นแต่กรณีที่เป็นกรช่วยเหลือปฏิบัติราชการจะมีเพียงอำนาจการบังคับบัญชา แต่ไม่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยหรือสั่งลงโทษกรณีเช่นนี้ จะต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการ คำสั่งให้ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา เรื่องที่กล่าวหา และรายชื่อของคณะกรรมการสอบสวน โดยไม่ต้องระบุมาตราหรือกรณีความผิด

เรื่องที่กล่าวหา หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัย

การตั้งเรื่องกล่าวหานี้เป็นขั้นตอนที่จำเป็นไม่ว่าจะเป็นกรณีความผิดวินัยร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงก็ตาม จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยในเรื่องใด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาารู้ตัวและมีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้

“เรื่องที่กล่าวหา” นั้น ไม่ใช่กรณีกระทำความผิด แต่เป็นเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด ดังนั้น ในการตั้งเรื่องกล่าวหาในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจึงควรระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดเท่านั้น ไม่ควรระบุมาตราว่าด้วยวินัยหรือกรณีความผิด การระบุมาตราว่าด้วยวินัยหรือกรณีความผิดนั้น ควรปล่อยให้เป็นเรื่องของคณะกรรมการสอบสวนและผู้มีอำนาจพิจารณาโทษที่จะพิจารณาปรับบทความผิด หากหลังจากได้สอบสวนพิจารณาข้อเท็จจริง ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปกำหนดบทมาตราว่าด้วยวินัย หรือกรณีความผิดไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเสียแต่แรกแล้ว อาจกลายเป็นการจำกัดขอบเขตของการสอบสวนให้อยู่เฉพาะในบทมาตราว่าด้วยวินัยหรือกรณีความผิดที่กำหนดไว้ ถ้าพบการกระทำผิดที่เกินกว่านั้นจะเกิดปัญหาว่าเป็นการ

สอบสวนเรื่องอื่น หรือพิจารณาลงโทษในเรื่องอื่น ฉะนั้น คำสั่งตั้งกรรมการสอบสวนจึงควรระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด โดยไม่ระบุบทมาตราว่าด้วยวินัยหรือกรณีความผิด เมื่อสอบสวนแล้ว คณะกรรมการสอบสวนและผู้มีอำนาจพิจารณาโทษจึงจะพิจารณาจากพยานหลักฐานว่าเรื่องที่กล่าวหา นั้น ฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดในเรื่องนั้นอย่างไร แล้วปรับบทเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด

๒. การแจ้งข้อกล่าวหา

การแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องกระทำ ดังที่มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “...ในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา”

การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร รวมทั้งแจ้งให้ทราบด้วยว่าในการสอบสวนนี้ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหา การแจ้งดังกล่าวคือการทำบันทึกตามแบบ สว.๓ โดยทำเป็น ๒ ฉบับ ให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบแล้วมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ อีกหนึ่งฉบับเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน

“ข้อกล่าวหา” ที่จะต้องแจ้งและอธิบายให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ คือ กรณีและพฤติการณ์แห่งการกระทำที่อ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดซึ่งจะต้องอยู่ในวงรอบขอบเขตของ “เรื่องที่กล่าวหา” โดยอธิบายเรื่องที่กล่าวหาให้ชัดเจนขึ้นพอให้ผู้ถูกกล่าวหาจะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ เช่น อธิบายว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไรและทำอย่างไรในเรื่องที่กล่าวหา ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ถูกเรื่องตรงประเด็น

๓. การสอบสวน

การสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ หรือพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา เพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมและเพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยจริงหรือไม่ ถ้ากระทำความผิดจริงก็จะได้ลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยนั้น

การสอบสวนแม้ว่าจะเป็นการวินิจฉัยร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง มาตรา ๙๘ กำหนดให้ต้องสอบสวนทุกกรณี และต้องดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด

ข้อยกเว้น

มาตรา ๙๘ วรรคท้าย บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้”

กรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดไว้ดังนี้

ก. การกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่

(๑) กระทำความผิดอาญาจนต้องคาพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิด และผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคาพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว

(๒) กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือ ให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ข. การกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่

(๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคาพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือลงโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๒) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวนานกว่า ๑๕ วัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๓) กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

๓.๑) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

กรณีวินัยไม่ร้ายแรง : ผู้บังคับบัญชาตามที่กฎหมายกำหนด

กรณีวินัยร้ายแรง : (๑) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓

(๒) ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหก

(๓) ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับรายงานตามมาตรา ๑๐๔

(๔) รัฐมนตรีเจ้าสังกัด นายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๙๘

๓.๒) องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน

ตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา (พ.ศ.๒๕๕๐) ข้อ ๓ กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนประกอบด้วย ประธานกรรมการซึ่งดำรงตำแหน่งระดับไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา และกรรมการอย่างน้อยอีก ๒ คน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะมีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ และต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย อย่างน้อยหนึ่งคนเป็นกรรมการสอบสวน สรุปคือ คณะกรรมการต้องมี

(๑) อย่างน้อย ๓ คน

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) ประธานต้องดำรงตำแหน่ง/วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา

(๔) ในคณะกรรมการต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยเป็นกรรมการสอบสวนอย่างน้อย ๑ คน

คำว่า “ผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย” หมายถึง ผู้ที่เคยเป็นกรรมการสอบสวนหรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย

๓.๓) คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ต้องระบุ

(๑) เป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรง/ไม่ร้ายแรง

(๒) ชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา

(๓) เรื่องที่กล่าวหา

(๔) ชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะของคณะกรรมการสอบสวน

เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ต้องตั้งกรรมการสอบสวนทั้งวินัยร้ายและไม่ร้ายแรง จึงควรระบุให้ชัดเจนว่า เป็นเรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง เนื่องจากจะต้องใช้กฎสอบสวนฉบับเดียวกัน และต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

๓.๔) การแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาและคณะกรรมการสอบสวนทราบ

เมื่อได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยเร็ว โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในการนี้ให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับด้วย ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้ หรือ ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่ง ให้ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ปรากฏหลักฐานของทางราชการ เมื่อล่วงพ้น ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าวให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว

(๒) ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ประธานและกรรมการทราบ พร้อมทั้งส่งเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ประธานกรรมการและให้ลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

ลำดับขั้นตอนการสอบสวน

1. ประธานกรรมการลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่ง
2. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อวางแนวทางการสอบสวน (ข้อ 16) พิจารณาเรื่องที่ถูกกล่าวหา กำหนดข้อกล่าวหา
3. แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ (สว.2) ข้อ 20 แจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา
  - ถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะรับสารภาพหรือไม่
4. -รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา (กรณีที่ถูกกล่าวหาไม่รับสารภาพ)
  - ประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนสวนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด
5. -แจ้งข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ
  - ถามความประสงค์ของผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือจะให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ (สว.3)
6. -สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา
7. ประชุมพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผิดเป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ผิดกรณีใด มาตราใด ควรได้รับโทษสถานใด หรือหย่อนความสามารถตามมาตรา 111 หรือมีมลทินหรือมัวหมองตามมาตรา 112
8. ทำบันทึกรายงานการสอบสวน (ข้อ 39)
9. เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบ

๑๕ วัน นับแต่
วันทราบคำสั่ง

๖๐ วัน นับแต่
แจ้ง สว.๒

๑๕ วัน นับแต่
วันดำเนินการตามข้อ ๔

๖๐ วัน นับแต่
วันที่ดำเนินการตามข้อ ๕

๓๐ วัน นับแต่
วันที่ดำเนินการตามข้อ ๖

หมายเหตุ

๑. รวมระยะเวลาการสอบสวนตามที่กฎ ก.ค.ศ. กำหนด ๑๘๐ วัน
  ๒. สามารถขยายเวลาได้ตามความจำเป็นในแต่ละขั้นตอน ครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน
  ๓. หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน ประธานกรรมการต้องรายงานให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนรายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาทราบ เพื่อติดตามเร่งรัดการสอบสวน
- อนึ่ง สำหรับการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง ข้อ ๒๑ กำหนดให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน ๙๐ วัน หากไม่เสร็จให้ขยายได้ไม่เกิน ๓๐ วัน โดยนำขั้นตอนตามข้อ ๒๐ มาใช้โดยอนุโลม

การสอบสวนทางวินัยเป็นการค้นหาข้อเท็จจริง หรือแสวงหาความจริงให้ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ซึ่งเป็นระบบไต่สวน โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ในขณะเดียวกันก็ต้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วย

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนเสร็จแล้ว ต้องทำรายงานการสอบสวนตามแบบ สว.๖ โดยสรุปความเห็นว่ามีความเห็นอย่างไร ยกเหตุผลประกอบว่าเพราะเหตุใดจึงเห็นเช่นนั้น กรณีที่เห็นว่าผิดให้ระบุด้วยว่าเห็นว่าเป็นผิดร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง หากเป็นความผิดวินัยร้ายแรงต้องเสนอให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจะเสนอโทษต่ำกว่าปลดออกไม่ได้

๓.๕) ความเห็นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องตรวจสอบว่า คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์แล้วหรือไม่ หากเห็นว่าตอนใดไม่ถูกต้องก็สั่งให้ไปทำเสียให้ถูกต้องสมบูรณ์ได้ และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องแสดงความเห็นไว้ในรายงานการสอบสวนว่า มีความเห็นอย่างไร เห็นด้วยกับการสอบสวนหรือไม่ และควรลงโทษสถานใด เพราะเหตุใด

ในกรณีที่เป็นการตั้งกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรง (หรือทั้ง ๒ ฝ่าย เห็นว่าร้ายแรง) ต้องนำเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา แต่ถ้าทั้ง ๒ ฝ่าย เห็นว่าไม่ร้ายแรง ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งลงโทษได้ตามอำนาจของตนเอง หากโทษที่จะลงนั้นเกินอำนาจตามที่กฎ ก.ค.ศ. กำหนดจะต้องเสนอสำนวนไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจซึ่งผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานก็อาจพิจารณาลงโทษได้ตามความเหมาะสม เมื่อส่งลงโทษแล้วจึงรายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา กรณีเช่นนี้เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาเห็นชอบแล้ว ต้องรายงานไปยัง ก.ค.ศ.เพื่อพิจารณาต่อไป

๔. การสั่งพักราชการ

การสั่งพักราชการ คือ การสั่งให้ข้าราชการพ้นจากตำแหน่งระหว่างสอบสวนพิจารณาทางวินัย หรือระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และงดเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือน ตลอดจนเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ไว้ก่อน ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อป้องกันมิให้เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณา หรือมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น หรือเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ราชการในประการอื่น และถ้าการสอบสวนพิจารณาฟังข้อเท็จจริงได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็จะได้สั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตั้งแต่วันพักราชการ

หลักเกณฑ์และวิธีการ

การสั่งพักราชการมีหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๓ และในระหว่างที่ ก.ค.ศ. ยังมีได้ออกกฎ ก.ค.ศ. จึงให้นำกฎ ก.ค.ศ.ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ.๒๕๔๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑) กรณีที่อาจสั่งพัก

- (๑) มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน
- (๒) มีกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

คำว่า“ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา” หมายถึง ถูกพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดอาญา โดยตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว แต่ยังมีได้ถูกฟ้องศาล

๒) เหตุที่จะสั่งพัก

(๑) กรณีที่ถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา นั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือเกี่ยวกับความประพฤติ หรือพฤติการณ์อันไม่น่าไว้วางใจ และผู้มีอำนาจสั่งพักราชการพิจารณาเห็นว่า ถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดการเสียหายแก่ราชการ หรือ

(๒) มีพฤติการณ์ที่แสดงว่าถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพิจารณา หรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น

(๓) ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกควบคุมขัง หรือต้องจำคุกมาเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วันแล้ว

(๔) ผู้นั้นถูกตั้งกรรมการสอบสวน และต่อมามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องที่สอบสวน หรือถูกตั้งกรรมการสอบสวนภายหลังที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา และผู้มีอำนาจเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีข้าราชการถูกตั้งกรรมการสอบสวนในความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือต้องหาคดีอาญา หรือ ถูกฟ้องคดีอาญา ไม่จำเป็นต้องสั่งพักราชการทุกราย ถ้าเห็นว่าถึงแม้จะให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างถูกสอบสวนก็ไม่เสียหายแก่ราชการ หรือถ้าเห็นว่าผู้นั้นไม่มีพฤติการณ์ที่แสดงว่าจะเป็นผู้ก่อการสอบสวนพิจารณา หรือจะไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นแต่ประการใด จะไม่สั่งพักราชการก็ได้ แต่ถ้าผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกควบคุมหรือขัง หรือถูกจำคุกมาเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วันแล้ว กฎหมายบังคับให้ต้องสั่งพักราชการเพราะผู้นั้นไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้

๓) ระยะเวลาการสั่งพักราชการ

การสั่งพักราชการจะต้องสั่งพักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา

คำว่า“สอบสวนพิจารณา” มีความหมาย ดังนี้

(๑) ในกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หมายถึง ผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งอย่างใดที่เป็นการวินิจฉัยแล้วว่าผู้นั้นกระทำความผิดหรือมิได้กระทำความผิดอย่างไร

(๒) ในกรณีต้องหาคดีอาญา หมายถึง การสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการพิจารณาของพนักงานอัยการแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

(๓) ในกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หมายถึง การพิจารณาของศาลจนคดีถึงที่สุด

๔) ต้องพักทุกเรื่องทุกกรณี

กรณีที่ถูกตั้งกรรมการสอบสวนหลายสำนวน หลายคดี ต้องสั่งพักทุกสำนวนทุกคดี ถ้าภายหลังปรากฏมีกรณีเพิ่มขึ้นก็ต้องสั่งพักกรณีที่เพิ่มขึ้นนั้นด้วย

๕) วันพักราชการ

ห้ามมิให้สั่งพักย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่

- (๑) กรณีถูกควบคุม ชัง หรือต้องจำคุก ให้สั่งย้อนไปถึงวันที่ถูกควบคุม ชังหรือต้องจำคุกได้
- (๒) กรณีที่สั่งพักไว้แล้ว แต่ต้องสั่งใหม่ เพราะคำสั่งเดิมไม่ถูกต้องให้ย้อนไปตามคำสั่งเดิม หรือวันที่ควรต้องพัก
- (๓) กรณีที่สั่งพักไว้แล้ว ภายหลังมีกรณีที่ต้องสั่งพักเพิ่มขึ้นให้สั่งพักย้อนไปตามกรณีแรก

๖) ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ

คือ ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓ ผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหก นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดและผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามมาตรา ๑๐๔

๗) คำสั่งพักราชการ

คำสั่งต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ กรณีและเหตุที่สั่งให้พักราชการ

๘) การแจ้งคำสั่ง

ต้องแจ้งและส่งสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งทราบโดยพลัน แต่ถ้าไม่อาจแจ้งหรือแจ้งแล้วไม่ยอมรับทราบให้ปิดสำเนาไว้ ณ ที่ทำการของผู้นั้น หรือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

๙) ผลของการถูกสั่งพัก

- (๑) ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง แต่ไม่ขาดจากอัตราเงินเดือน
- (๒) ไม่อาจสั่งย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่นได้
- (๓) มีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ.

๑๐) การสั่งให้ผู้ถูกพักราชการกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ

หมายถึง การสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง หลังจากให้พ้นจากตำแหน่งไปชั่วคราว มาตรา ๑๐๓ บัญญัติว่า “ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะนั้น ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๐๐ วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม...”

การสั่งพักราชการ มีหลักเกณฑ์สรุปได้ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้ขึ้นกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาโทษก็ได้ แต่ห้ามลดโทษต่ำกว่าปลดออก สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้เสนอเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีมติเป็นประการใดให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุหรือผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนส่งไปตามนั้น

(๒) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ขึ้นกระทำความผิดวินัยและไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุใด ๆ ก็ให้สั่งให้ผู้ขึ้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งหรือวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า และผู้ขึ้นมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง หรือมาตรฐานตำแหน่ง หรือมาตรฐานวิทยฐานะ ถ้าเป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ ต้องกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง

(๓) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ขึ้นกระทำความผิดวินัยยังไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยร้ายแรงที่จะลงโทษปลดออกหรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่ต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งให้ผู้ขึ้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ แล้วสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนตามควรแก่กรณี

(๔) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ขึ้นกระทำความผิดวินัยยังไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งลงโทษย้อนไปก่อนวันที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่นนั้น โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ

(๕) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ขึ้นกระทำความผิดวินัยแต่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่นโดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ การจ่ายเงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการ พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้จ่ายดังนี้ เมื่อคดีหรือกรณีถึงที่สุด

(๑) ไม่ผิดให้จ่ายเต็ม

(๒) ผิดแต่ไม่ถึงออกจ่ายครึ่งหนึ่ง

(๓) ผิดถึงออกไม่จ่าย

คดีหรือกรณีถึงที่สุด มีนัยดังนี้

(๑) ถ้าเป็นคดีในศาล คดีถึงที่สุดเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

(๒) ถ้าถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย กรณีจะถึงที่สุดเมื่อการสอบสวนพิจารณาเสร็จและรายงานผลการสอบสวนนั้นไปยัง อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี และ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. มีมติเป็นอย่างใดถือเป็นที่ที่สุด

(๓) กรณีที่มีการอุทธรณ์/ร้องทุกข์คำสั่งลงโทษ กรณีจะถึงที่สุดเมื่อได้มีการพิจารณาอุทธรณ์/ร้องทุกข์แล้ว

๕. การให้ออกจากราชการไว้ก่อน

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน คือ การให้ข้าราชการผู้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวนหรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาออกจากราชการ ขาดจากตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนระหว่างการสอบสวนพิจารณา เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาการให้ออกจากราชการไว้ก่อน เป็นผลให้พ้นจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ซึ่งอาจแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งและอัตราเงินเดือนนั้นได้

หลักเกณฑ์การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

(๑) มีเหตุที่อาจถูกสั่งพักราชการได้

(๒) จะต้องเป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเห็นว่าการสอบสวนหรือพิจารณากรณีหรือคดีนั้นจะไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว

ขั้นตอนและวิธีการเช่นเดียวกับการสั่งพักราชการ ในกรณีที่มีการสั่งพักราชการไว้แล้วแต่มีเหตุอันควรต้องสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน จะสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนอีกชั้นหนึ่งก็ได้ โดยสั่งให้ออกตั้งแต่วันพักราชการเป็นต้นไป

ผลของการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

(๑) ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ย่อมพ้นสภาพการเป็นข้าราชการและต้องออกจากราชการไปชั่วคราว แต่เป็นการออกจากราชการที่ไม่เด็ดขาด จะต้องมีการสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วอีกชั้นหนึ่ง

(๒) ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. ได้

(๓) อาจแต่งตั้งบุคคลอื่นมาแทนในตำแหน่งนั้นได้ แต่ต้องคำนึงด้วยว่าหากผลการสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วปรากฏว่า ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดไม่ถึงต้องออกจากราชการ จะมีตำแหน่งอื่นในระดับเดียวกันรองรับหรือไม่

การสั่งให้กลับเข้ารับราชการและการจ่ายเงินเดือนของผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เป็นไปเช่นเดียวกับผู้ถูกสั่งพักราชการ

การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ หมายถึง การพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ หากกระทำความผิดเป็นความผิดกรณีใด ตามมาตราใด และควรจะลงโทษในสถานใดหรือไม่ การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและจะกระทำต่อเมื่อได้ทราบข้อเท็จจริงของเรื่องที่ถูกกล่าวหาโดยกระจ่างชัดเพียงพอที่จะพิจารณา วินิจฉัยความผิดและกำหนดโทษได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการสอบสวน เว้นแต่ กรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กฎ ก.ค.ศ. กำหนดข้อเท็จจริงอาจได้จากการสืบสวน หรือจากการรวบรวมข้อมูลแล้วแต่กรณี

ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่

๑) ผู้บังคับบัญชาตามที่กฎหมายกำหนด

๒) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

๓) ก.ค.ศ.

ก. ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง : ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งกำหนดให้

๑) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือ ตัดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ เป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือน หรือสามเดือน

๒) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงมีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นเวลาหนึ่งเดือน สองเดือนหรือสามเดือน หรือลดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละสองหรือร้อยละสี่ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ

ข. ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่

๑) ก.ค.ศ. : สำหรับตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งอธิการบดี ตำแหน่งศาสตราจารย์ ตำแหน่งซึ่งมีวิญญูฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ และผู้ซึ่งกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกับกับ ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

๒) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง : สำหรับตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่งยกเว้นตำแหน่งตามข้อ ๑)

หลักการพิจารณาความผิด

การพิจารณาความผิด มีหลักในการพิจารณาดังนี้

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาโดยยึดกฎหมายเป็นหลัก การกระทำใดจะเป็นความผิดทางวินัย ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัย ก็ไม่สามารถลงโทษเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการกระทำนั้นได้ในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดวินัยกรณีใด จะต้องเข้าองค์ประกอบของการกระทำผิดกรณีนั้นด้วย เช่น กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ มีองค์ประกอบคือ

-มีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ

-ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

-เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มีควรได้

๑) มีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติ หมายถึง มีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดหรือหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่ง หน้าที่จากผู้บังคับบัญชามอบหมาย หรือหน้าที่จากการสมัครใจเข้าผูกพันตนเองยอมรับเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

๒) การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หมายถึง การจงใจกระทำหรือการจงใจละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายกำหนดให้ต้องกระทำ “โดยมิชอบ” หมายถึง มิชอบด้วยกฎหมายระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี

๓) เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มีควรได้

“ประโยชน์” หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณแก่ผู้รับ อาจหมายถึงทรัพย์สินและมีใช้ทรัพย์สิน เช่น อาจเป็นการบริการ การได้รับความสะดวก รวดเร็ว การอนุญาต การอนุมัติ

“มีควรได้” หมายถึง มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

หากเป็นประโยชน์ที่ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ถ้าไม่ครบองค์ประกอบความผิดของกรณีใด ก็ไม่เป็นความผิดตามกรณีนั้น หากข้อเท็จจริงเข้าองค์ประกอบกรณีใด ตามมาตราใด ก็ปรับบทความผิดไปตามกรณีนั้น มาตรา นั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น

แต่อย่างไรก็ดี การพิจารณาความผิดโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมแต่เพียงอย่างเดียว อาจไม่ถูกต้องเหมาะสมตามความเป็นจริง หรือตามเหตุผลที่ควรจะเป็น เช่น กรณีผู้บริหารโรงเรียนไม่นำเงินค่าใช้จ่ายที่เหลือจากโครงการอาหารกลางวัน โครงการอาหารเสริม (นม) หรือโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาคืนเข้าบัญชีธนาคาร และได้นำเงินไปใช้ในกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยไม่มีหลักฐานการจ่ายเงินมาแสดง เพื่อหักล้างยอดเงินทางบัญชีของโรงเรียนให้ตรงกับยอดเงินทางบัญชีของธนาคาร แสดงว่าอาจนำเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว กรณีเช่นนี้ถ้าพิจารณาตามหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด ก็ต้องปรับบทความผิดเป็นทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เพราะ ๑) มีหน้าที่ราชการ ๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ ๓) เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มีควรได้ เข้าองค์ประกอบความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้ว ความผิดดังกล่าวกฎหมายบัญญัติว่า เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมาตรา ๙๙ บัญญัติว่า ในกรณีที่กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าปลดออก และในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการนั้น มติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ กำหนดว่า ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ กรณีนี้หากพิจารณาตามหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดแล้ว จะต้องลงโทษถึงไล่ออก หรือปลดออก ซึ่งอาจไม่ถูกต้องตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น จึงต้องนำหลักมโนธรรมมาประกอบการพิจารณาด้วย

๒. หลักมโนธรรม ได้แก่ การพิจารณาให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรมตามความเป็นจริงและตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น หมายถึง การพิจารณาความผิดไม่ควรคำนึงถึงแต่ความถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงความยุติธรรมด้วย

“ความยุติธรรม” ได้แก่ เรื่องที่บุคคลในสังคมซึ่งเป็นบุคคลที่มีเหตุผลมีความรู้สึกผิดชอบ เชื่อมั่นว่าเป็นเรื่องที่ชอบธรรม (: ลอร์ด เดนนิ่ง) เช่น ตามตัวอย่างดังกล่าวในข้อ ๑ การพิจารณาวินัยจะ ต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร กล่าวคือ แม้จะไม่มีหลักฐานการใช้จ่ายเงินมาแสดง เพื่อหักล้างยอดเงินทางบัญชีของโรงเรียนให้ตรงกับยอดเงินทางบัญชีของธนาคารซึ่งอาจเป็นเพราะความบกพร่องในการควบคุมระบบการเงิน หากฟังได้ว่าผู้นั้นไม่มีประวัติเสื่อมเสียทางการเงิน และปรากฏว่าโรงเรียนได้มีการสร้างรั้วคอนกรีต ศาลาอเนกประสงค์ สวนหย่อม และโครงการกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ตามที่กล่าวอ้างจริง โดยไม่มีเงินงบประมาณจากทางราชการอุดหนุน ลาพัชเงินบริจาคอย่างเดียวไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการเพื่อให้

บรรล่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาโรงเรียน การกระทำแม้จะขัดต่อระเบียบของทางราชการ แต่หากมิได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อโรงเรียน หรือมิได้ทำให้เด็กนักเรียนไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันหรืออาหารเสริม (นม) แต่อย่างใด กรณีเช่นนี้ยังไม่อาจฟังเป็นเรื่องทุจริต จะเป็นเพียงการไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ดังนั้น การพิจารณาความผิดจึงต้องอาศัยหลักนิติธรรมและหลักมโนธรรมประกอบกัน จึงจะเกิดความถูกต้องและเป็นธรรม เป็นการใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรม

หลักการพิจารณาการกำหนดโทษ

การพิจารณากำหนดโทษมีหลักที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม คือ การคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

-ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง : โทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณีถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน อาจลดหย่อนโทษได้แต่ต้องไม่ต่ำกว่าปลดออก

-ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง : โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน จะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้

-กรณีความผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรลดโทษ จะงดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

ในการลดหย่อนโทษ ผู้บังคับบัญชาต้องวางโทษก่อนว่าควรลงโทษสถานใด แต่มีเหตุอันควรลดหย่อนโทษอย่างไรจึงให้ลงโทษสถานใด หรือให้ลดหย่อนเป็นสถานใด

เหตุลดหย่อนโทษ ได้แก่ เป็นความผิดครั้งแรก ไม่เกิดความเสียหาย บรรเทาความเสียหาย รู้เท่าไม่ถึงการณ์ คุณความดี เป็นต้น ทั้งนี้ กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการซึ่งมติคณะรัฐมนตรีเห็นว่าควรไล่ออกจากราชการเท่านั้น โดยเห็นว่า การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษ

๒. หลักมโนธรรม คือ การพิจารณากำหนดโทษให้เหมาะสมตามควรแก่กรณี เช่น ความผิดร้ายแรงก็ต้องกำหนดโทษร้ายแรง ความผิดไม่ร้ายแรงก็ต้องกำหนดโทษไม่ร้ายแรง ให้เหมาะสมกับกรณีความผิด

๓. หลักความเป็นธรรม คือ ต้องพิจารณากำหนดโทษโดยเสมอหน้ากัน ใครทำผิดก็ต้องถูกลงโทษไม่มีการยกเว้น ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง กระทำผิดอย่างเดียวกันควรต้องลงโทษเท่ากัน อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นความผิดอย่างเดียวกันแต่พฤติการณ์แห่งการกระทำอาจไม่เหมือนกัน โทษจึงอาจแตกต่างกันได้ เช่น

-ลักษณะของการกระทำผิด

-ผลแห่งการกระทำผิด

-คุณความดี

-การรู้หรือไม่รู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด

-การให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง

-เหตุเบื้องหลังการกระทำผิด

-สภาพของผู้กระทำผิด

๔. นโยบายของทางราชการ ผู้บังคับบัญชาควรจะได้รับทราบนโยบายของทางราชการในการปราบปรามกวดขันการกระทำผิดต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักในการใช้ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามนโยบายของทางราชการ เช่น

- ยาเสพติด
- ทุจริตคอร์รัปชัน
- ละเมิดสิทธิเด็ก
- ทุจริตการสอบคัดเลือก

การลงโทษ

การลงโทษ เป็นมาตรการหนึ่งในการรักษาวินัย นอกเหนือจากการส่งเสริมให้ข้าราชการมีวินัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำผิดวินัย และเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การลงโทษทางวินัยมีผลดีในแง่เป็นการปรามไว้ไม่ให้ผู้อื่นกล้ากระทำผิดเพราะกลัวถูกลงโทษ แม้ว่า การลงโทษจะเป็นมาตรการที่พึงใช้เป็นลำดับสุดท้ายในการรักษาวินัย แต่ก็ เป็นมาตรการที่สำคัญและจำเป็น

ทั้งนี้ การลงโทษทางวินัยมิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นการตอบโต้หรือแก้แค้นผู้กระทำผิดวินัย ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า “การลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำเป็นคำสั่ง วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษให้เป็นไปตามระเบียบของ ก.ค.ศ. ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและมีให้เป็นไปโดยพยาบาท โดยอคติ หรือโดยโทสะจริตหรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด ในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และมีเหตุผลอย่างไรในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น” หากแต่มีจุดมุ่งหมายดังนี้ คือ

๑. เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน จุดมุ่งหมายนี้ปรากฏจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตราต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา ๘๒ บัญญัติว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ”

มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีวินัย”

และวรรคเจ็ด บัญญัติว่า “ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ และตามหมวด ๗ หรือมีพฤติกรรมปกป้อง ช่วยเหลือ เพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย”

ตามกฎหมายดังกล่าว แสดงจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยโดยเคร่งครัด เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย หรือเพื่อเป็นการปรามผู้กระทำผิด และปรามมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง ให้ข้าราชการทุกคนสังวรไว้ว่าถ้ากระทำผิดวินัยจะต้องถูกลงโทษ

๒. เพื่อรักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ กาลังใจ และประสิทธิภาพของข้าราชการ จดมุ่งหมายนี้ปรากฏตามมาตรา ๙๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือ การอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปในทางที่มีวินัย”

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บังคับบัญชา การฝึกอบรม การส่งเสริมให้มีการพัฒนา จะทำให้ข้าราชการมีความระมัดระวังในการรักษามาตรฐานความประพฤติและรู้สึกว่าเป็นธรรมในระบบราชการ ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการที่จะประพฤติและปฏิบัติตนให้อยู่ในมาตรฐานที่ดีและตั้งใจทำงานให้เกิดผลดี ซึ่งเป็นผลสะท้อนถึงประสิทธิภาพของข้าราชการ

๓. เพื่อจูงใจให้ข้าราชการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดจะทำให้ผู้ถูกลงโทษยอมรับและเกิดความสำนึกในสิ่งที่ได้กระทำ จะเป็นทางจูงใจให้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

๔. เพื่อรักษาชื่อเสียงของทางราชการและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อทางราชการ ทางหนึ่งที่จะรักษาชื่อเสียงและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อทางราชการ ก็คือ การทำให้ข้าราชการมีระเบียบวินัย มีประสิทธิภาพในการทำงานโดยสม่ำเสมอ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย หมายถึง มีกฎหมายบัญญัติว่า เป็นผู้บังคับบัญชา เช่น

- กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
- กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
- กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
- กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา
- กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันการศึกษา

ฯลฯ

ผู้บังคับบัญชาที่จะมีอำนาจสั่งลงโทษนั้น ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่กฎหมายบัญญัติ ให้มีอำนาจลงโทษ ถ้ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ มีอำนาจลงโทษไว้ แม้จะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายก็ไม่มีอำนาจลงโทษ เช่น รองปลัดกระทรวง รองเลขาธิการ รองอธิบดี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย แต่ตำแหน่งดังกล่าวกฎหมายมิได้ให้อำนาจสั่งลงโทษ เว้นแต่จะได้รับมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจลงโทษ หรือเป็นผู้รักษาราชการแทนผู้มีอำนาจลงโทษ

การสั่งลงโทษวินัยร้ายแรงหรือการสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามมติดังกล่าวคือ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุหรือผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน แล้วแต่กรณี

คำสั่งลงโทษ : ต้องทำเป็นหนังสือให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดตาม มาตราใดและมีเหตุผลอย่างใดในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น

ข้อควรคำนึงในการสั่งลงโทษ

การลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาจะต้องคำนึงถึงขั้นตอนในการดำเนินการก่อนการสั่งลงโทษ และอำนาจในการสั่งลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่กระทำการนอกเหนืออำนาจของตน การสั่งลงโทษที่มีได้กระทำตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดเป็นการสั่งลงโทษที่ไม่ถูกต้อง ต้องดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง ได้แก่

(๑) การสั่งลงโทษเกินอำนาจในกรณีที่ถูก ก.ค.ศ.ว่าด้วยอำนาจการลงโทษให้อำนาจผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนในอัตราร้อยละ ๒ หรือ ๔ ถ้าสั่งลงโทษเกินอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ผู้บังคับบัญชาสามารถสั่งลงโทษได้แม้โทษนั้นจะเกินอำนาจเนื่องจากการสั่งตามมติ มิได้เป็นการสั่งโดยอาศัยอำนาจของตนเอง แต่ทั้งนี้อัตราโทษต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเช่น โทษตัดเงินเดือน ในอัตราร้อยละ ๒ หรือ ๔ เป็นเวลาสูงสุดไม่เกิน ๓ เดือน หรือลดเงินเดือนครั้งหนึ่งได้ไม่เกินร้อยละ ๔ ซึ่งเป็นอัตราโทษที่มีกฎหมายกำหนดไว้แล้ว มิฉะนั้นจะเป็นการสั่งลงโทษที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ต้องเป็นโทษตามที่กฎหมายกำหนดหมายถึง ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัย หรือหลักเกณฑ์การลงโทษทางวินัยต้องใช้บังคับแก่ผู้ใด ผู้นั้นย่อมต้องมีสิทธิได้รู้ว่ามิโทษใดบ้างที่จะนำมาใช้บังคับแก่การกระทำของตน เช่น โทษตัดเงินเดือนกฎหมายกำหนดให้ตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งได้ไม่เกิน ๔% เป็นเวลาสูงสุดไม่เกิน ๓ เดือน ตามอำนาจของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับ หรือลดเงินเดือนครั้งหนึ่งได้ไม่เกิน ๔% ไม่อาจลงโทษนอกเหนือกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือเกินกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดได้ เช่น ลงโทษตัดเงินเดือน ๑๐% หรือลดเงินเดือน ๑๐% ขึ้น เพราะกฎหมายมิได้กำหนดอัตราโทษดังกล่าวไว้ในกรณีที่เป็นคำสั่งตามมติกี่ เช่นเดียวกัน แม้จะเป็นการสั่งตามมติกี่ต้องเป็นโทษและอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ไม่อาจมีมติ นอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ มิฉะนั้นจะเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคำสั่งที่สั่งตามมติกี่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลใช้บังคับ

(๓) ผู้สั่งลงโทษมิใช่ผู้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติงานอาจมีข้าราชการจากหลายหน่วยงานมาทำงานร่วมกัน เช่น ข้าราชการครูโรงเรียน ก. ไปช่วยราชการโรงเรียน ข. ผู้บริหารโรงเรียน ข. มิใช่ผู้บังคับบัญชาของผู้ไปช่วยราชการ จึงไม่มีอำนาจสั่งลงโทษ มีเพียงอำนาจการบังคับบัญชาเท่านั้น

(๔) การสั่งลงโทษโดยไม่ได้ตั้งกรรมการสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมาย ก.ค.ศ. หรือมิได้นำเสนอองค์คณะพิจารณา ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า เป็นความผิดวินัยร้ายแรง

(๕) การสั่งลงโทษห้ามสั่งย้อนหลัง เว้นแต่กรณีที่มีการพิจารณา หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน หรือเป็นกรณีที่ให้ย้อนได้ตามระเบียบว่าด้วยวิธีการออกคำสั่ง

(๖) สภาพการเป็นข้าราชการ การสั่งลงโทษจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อ ผู้นั้นยังมีสภาพเป็นข้าราชการอยู่ แต่สำหรับกรณีที่มีการกล่าวหาในเรื่องวินัยร้ายแรง หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา หรือถูกฟ้องคดีอาญาอยู่ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการ แม้ผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว มาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก็ให้อำนาจดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นต่อไปได้ เว้นแต่จะเป็นการออกจากราชการเพราะตาย ถ้าผลการสอบสวนปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ผู้บังคับบัญชายังมีอำนาจสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออกย้อนหลังได้ เว้นแต่ปรากฏ

ข้อเท็จจริงว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง เมื่อผู้นั้นออกจากราชการไปแล้ว กฎหมายให้โทษเสียได้ (มาตรา ๑๐๒) สำหรับในกรณีที่ผู้นั้นตายในระหว่างการสอบสวนผู้บังคับบัญชาไม่อาจสั่งลงโทษได้ ต้องสั่งยุติเรื่อง

การรายงานการดำเนินการทางวินัย

ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้กระบวนการดำเนินการทางวินัยและการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการเสร็จสิ้นที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาหรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการทางวินัยร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง โดยแยกเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กับไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรณีที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาก็จะรายงานสิ้นสุดที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา กรณีไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจะรายงานสิ้นสุดที่ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง ดังนี้

๑. กรณีวินัยไม่ร้ายแรง : เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการทางวินัยหรือสั่งลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของตนแล้ว กรณีที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ต้องรายงานการดำเนินการทางวินัยนั้นไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรณีที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการ หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าโทษที่จะลงสูงเกินกว่าอำนาจของตน ให้รายงานไปยังผู้มีอำนาจเมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการได้รับรายงาน ต้องตรวจสอบการดำเนินการว่าถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่ รวมถึงคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและคำสั่งลงโทษถูกต้องหรือไม่ การปรับข้อเท็จจริงกับบทกฎหมายถูกต้องหรือไม่ หากไม่ถูกต้องก็ให้แก้ไขให้ถูกต้องและผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานอาจเปลี่ยนแปลงโทษได้ตามความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ระดับโทษต้องไม่เกินอำนาจของตน

คำสั่งลงโทษเป็นคำสั่งทางปกครอง เมื่อผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดแล้ว ต้องดำเนินการแจ้งคำสั่งลงโทษให้ผู้นั้นทราบโดยเร็ว พร้อมทั้งต้องแจ้งสิทธิการอุทธรณ์ให้ผู้ถูกลงโทษทราบว่าสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อใครได้ภายในกี่วัน ในกรณีที่เป็นการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษด้วยอำนาจของตนเอง สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง แล้วแต่กรณี ได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ซึ่งอาจเป็นการให้ลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่ง ในทางปฏิบัติจะให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบในคำสั่งลงโทษนั่นเอง และให้ผู้ถูกลงโทษเก็บไว้ ๑ ฉบับ และเก็บรวมไว้ในสำนวน ๑ ฉบับ หากเป็นการแจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ต้องเป็นไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หากไม่มีการแจ้งสิทธิดังกล่าวอายุความอุทธรณ์จะขยายเป็น ๑ ปี

เมื่อมีการสั่งลงโทษแล้วก็ต้องรายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง พิจารณาตามมาตรา ๑๐๔ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานเห็นว่า เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงได้ ตามมาตรา ๑๐๔ (๑) ไม่ว่าจะเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓ หรือไม่ก็ตาม เมื่อดำเนินการแล้วจึงเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ ยกเว้นตำแหน่งซึ่งมีวิถีสถานะเชี่ยวชาญพิเศษ ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ต้องรายงานผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการ ต้องเสนออุทธรณ์ให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง พิจารณาทันที อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรืออ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง อาจพิจารณาเพิ่มโทษ ลดโทษ ได้ตามความเหมาะสมหากเห็นว่าโทษที่ลงนั้นเหมาะสมแล้วให้ยกอุทธรณ์ และให้ถือว่าเป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยแล้ว การอุทธรณ์นี้ให้ถือเป็นที่สุดจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการเพิ่มโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ.ได้อีกครั้งหนึ่ง

๒. กรณีวินัยร้ายแรง : การดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องผูกโยงกับอำนาจบรรจุแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ หมายความว่า การดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓ เว้นแต่จะเป็นข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดเช่น นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ซึ่งมีได้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๓ แต่มาตรา ๘๘ วรรคห้า ให้อำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับรายงานตามมาตรา ๑๐๔ (๑) หรือผู้บังคับบัญชาตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหก

ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งอยู่ในอำนาจการบรรจุและแต่งตั้ง ตามมาตรา ๕๓ (๔) หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หมายถึง คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เห็นว่า เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ต้องเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง พิจารณา ในกรณีที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาต้องเสนอผ่านผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา กรณีเช่นนี้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจมีข้อสังเกต หรือเห็นว่ายังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ก็แนะนำให้ทำให้อุทธรณ์ได้แต่จะสั่งเป็นอย่างอื่นไม่ได้ เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง มีมติเป็นประการใดก็ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน แล้วแต่กรณี ส่งไปตามนั้น

การใช้ดุลพินิจของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง ต้องอยู่ภายในกรอบของกฎหมายไม่สามารถใช้ดุลพินิจได้ตามอำเภอใจ มิฉะนั้นจะเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบหรือโดยไม่สุจริต และเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น มาตรา ๘๔ บัญญัติว่า กรณีที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องลงโทษปลดออกหรือไล่ออก จะลดหย่อนโทษได้ไม่ต่ำกว่าปลดออก หาก อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง มีมติให้ลงโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ลดหย่อนโทษเป็นต่ำกว่าปลดออก มติเช่นนี้เป็นมติที่ขัดต่อกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกรณีที่เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ควรลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้การลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่สามารถสั่งได้เอง มิได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง เพียงแต่ไม่ตัดอำนาจของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง ที่จะมีมติให้ลงโทษดังกล่าวได้ ดังนั้น การที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง จะมีมติให้ลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงได้ก็เพียงเท่าที่มีกฎหมายกำหนดไว้แล้วเท่านั้น โดยที่กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ได้กำหนดอัตราโทษตัดเงินเดือนไว้สูงสุดไม่เกิน ๔ % เป็นเวลาไม่เกิน ๓ เดือน และอัตราโทษลดเงินเดือนไม่เกิน ร้อยละสี่ หาก อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง มีมติให้ลงโทษเกินกว่าอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดเช่น มีมติให้ลงโทษลดเงินเดือนเกินกว่า ต้องถือว่าเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ

คำสั่งลงโทษตามมตินั้นก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน เพราะเป็นอัตราโทษที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ การสั่งลงโทษตามมติไม่ผูกติดกับอำนาจทั่วไปในการสั่งของผู้บังคับบัญชา เพราะเป็นการสั่งโดยอาศัยอำนาจ ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคห้า หรือมาตรา ๑๐๔ วรรคสาม ตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งลงโทษ ภาคทัณฑ์ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแล้ว เห็นชอบกับระดับโทษ และรายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา แต่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาแล้ว มีมติให้เพิ่มโทษเป็นลดเงินเดือนเช่นนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาก็สามารถสั่งลงโทษ ลดเงินเดือนตามมติได้

กรณีที่ต้องรายงานหรือส่งเรื่องไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณา มีดังต่อไปนี้

๑. กรณีที่เป็นการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง หรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย อย่างร้ายแรง แล้วมิได้ลงโทษตามมติ หรือมิได้ดำเนินการตามมติ เช่น กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนและผู้สั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นพ้องกันว่า ไม่เป็นความผิดหรือเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงผู้บังคับบัญชา ก็ อาจสั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือสั่งลงโทษที่อยู่ในอำนาจของตนเองได้ตามควรแก่กรณีสำหรับกรณีเช่นนี้เมื่อ รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้งแล้ว จะต้องรายงานไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณา ด้วย (ข้อ ๗ และข้อ ๘)

๒. กรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้วมิได้สั่งให้ออกตามมติเมื่อ รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้งแล้ว จะต้องรายงานไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณา ต่อไป (ข้อ ๑๑)

๓. กรณีที่เป็นการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงหรือการให้ออกจากราชการแก่ผู้ดำรง ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งอธิการบดี ตำแหน่งศาสตราจารย์ และผู้ซึ่งกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว (ข้อ ๑๑)

๔. กรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการทางวินัย หรือสั่งให้ออก จากราชการแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา (ข้อ ๔ ข้อ ๗ และข้อ ๘ วรรคท้าย)

๕. กรณีที่เป็นการดำเนินการของนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด (ข้อ ๑๒)

๖. กรณีที่ ก.ค.ศ. เห็นสมควรให้จัดส่งสำนวนไปเพื่อพิจารณา (ข้อ ๑๕ วรรคท้าย)

การอุทธรณ์

ความหมาย

การอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกระทบสิทธิจากคำสั่งของฝ่ายปกครองใช้สิทธิโต้แย้งขอให้เพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่ง

มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยมีหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังนี้

๑. เงื่อนไขในการอุทธรณ์

๑.๑ ผู้อุทธรณ์

ต้องเป็นผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยและไม่พอใจผลของคำสั่งลงโทษ ผู้อุทธรณ์ ต้องอุทธรณ์เพื่อตนเองเท่านั้น ไม่อาจอุทธรณ์แทนผู้อื่นได้

๑.๒ ระยะเวลาอุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์ต้องอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษ

๑.๓ การอุทธรณ์

การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.ค.ศ. หรือประธาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ส่วนราชการ แล้วแต่กรณี พร้อมลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ส่งที่สำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่วนราชการ หรือจะส่งผ่านผู้บังคับบัญชาก็ได้ การส่งหนังสืออุทธรณ์ผู้อุทธรณ์อาจนำมายื่นเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ ในกรณีที่ส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์จะถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์ ดังนั้นหนังสืออุทธรณ์ที่ส่งทางไปรษณีย์ผู้รับหนังสือจะต้องแนบซองหนังสือไว้กับหนังสืออุทธรณ์นั้นด้วย

๑.๔ หนังสืออุทธรณ์

หนังสืออุทธรณ์ต้องมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่า ได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรมอย่างไร พร้อมเอกสารหลักฐาน (ถ้ามี)

๑.๕ การขอแถลงการณ์ด้วยวาจา

ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอแถลงการณ์ด้วยวาจาในหนังสืออุทธรณ์ หรือยื่นขอภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันยื่นหนังสืออุทธรณ์ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา สำนักงาน ก.ค.ศ. จะมีหนังสือแจ้งกำหนดวัน เวลาที่ ก.ค.ศ. จะพิจารณาอุทธรณ์ และจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งลงโทษให้มาแถลงแก้ในวันที่มีการพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งหากผู้บังคับบัญชาไม่ประสงค์จะแถลงแก้ก็ได้ แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ ก.ค.ศ. ทราบ

๑.๖ การอุทธรณ์โทษวินัยไม่ร้ายแรง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนที่ผู้บังคับบัญชาสั่งด้วยอำนาจของตนเอง ต้องอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ.ส่วนราชการ เว้นแต่ การสั่งลงโทษตามมติให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ.

๑.๗ การอุทธรณ์โทษวินัยร้ายแรง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ต้องอุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ทั้งนี้ การร้องทุกข์คำสั่งให้ออกจากราชการ หรือคำสั่งพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน ก็ต้อง ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. เช่นเดียวกัน

๒. การพิจารณาอุทธรณ์

ในการพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ส่วน ราชการ จะพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายและความชอบด้วยข้อเท็จจริง ดังนี้

๒.๑ ผู้ออกคำสั่งกระทำโดยมีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหรือไม่

๒.๒ กระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ โดยพิจารณาการปรับข้อเท็จจริงกับตัวบท

กฎหมาย

๒.๓ กระทำโดยถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการที่เป็นสาระสำคัญหรือไม่

๒.๔ ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องเหมาะสมแล้ว ให้ยกอุทธรณ์

๒.๕ ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษยังไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็อาจเพิ่มโทษหรือลดโทษได้

๒.๖ ถ้าเห็นว่าไม่มีความผิดให้ยกโทษ

กรณี que เห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ก็สั่งให้ดำเนินการใหม่ให้ถูกต้อง เช่น กรณีที่เห็นว่าเป็นมูลกรณีวินัยร้ายแรง แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ก็มีมติให้แต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรงได้

๓. อุทธรณ์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้

อุทธรณ์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ตามกฎหมาย คือ

๓.๑ อุทธรณ์ที่ยื่นเกิน ๓๐ วัน

๓.๒ อุทธรณ์ที่ผู้อุทธรณ์ไม่ลงลายมือชื่อในหนังสืออุทธรณ์

๓.๓ อุทธรณ์ที่เป็นการอุทธรณ์แทนผู้อื่น

๓.๔ อุทธรณ์ที่ไม่มีสาระ ตามข้อ ๑.๔

การร้องทุกข์

ความหมาย

การร้องทุกข์ หมายถึง ผู้ถูกระทบสิทธิหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคำสั่งของฝ่ายปกครองหรือ คับข้องใจจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา ใช้สิทธิร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมขอให้เพิกถอนคำสั่ง หรือทบทวนการกระทำของฝ่ายปกครอง หรือของผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๑๒๒ และมาตรา ๑๒๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. และผู้ซึ่งเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวน มีสิทธิร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรืออ.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องทุกข์

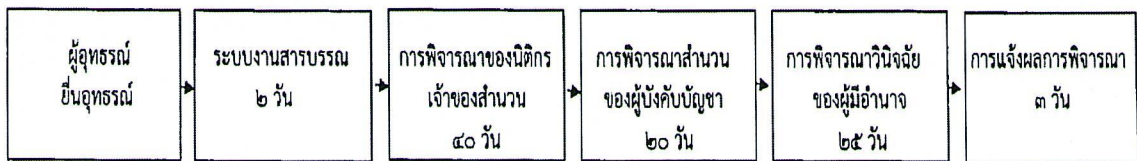
๑. ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๒. เหตุที่จะร้องทุกข์
  - ๒.๑ ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
  - ๒.๒ ถูกสั่งพักราชการ
  - ๒.๓ ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
  - ๒.๔ ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือคับข้องใจจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา
  - ๒.๕ ถูกตั้งกรรมการสอบสวน
๓. วิธีการร้องทุกข์
  - ๓.๑ การร้องทุกข์ ให้ร้องทุกข์สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์แทนผู้อื่นไม่ได้
  - ๓.๒ ให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือลงลายมือชื่อพร้อมที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้ทราบ หรือควรทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์ ยกเว้นกรณีไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือคับข้องใจจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา อาจร้องทุกข์ด้วยวาจาเพื่อปรึกษา หรือแก้ไขข้อคับข้องใจต่อผู้บังคับบัญชาของตนก่อนได้ แต่หากไม่พอใจจึงร้องทุกข์เป็นหนังสือต่อไปก็ได้
  - ๓.๓ หนังสือร้องทุกข์ต้องมีข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมาย และเหตุผลในการร้องทุกข์
  - ๓.๔ ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิขอแถลงการณ์ด้วยวาจา
  - ๓.๕ การร้องทุกข์ตามข้อ ๒.๑, ๒.๒ และ ๒.๓ ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. การร้องทุกข์ตามข้อ ๒.๔ และ ๒.๕ ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี
  - ๓.๖ การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์อาจนำมายื่นเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ โดยถือวันที่ที่ไปรษณีย์ประทับตรารับที่ซองเป็นวันส่งหนังสือร้องทุกข์
๔. การพิจารณาร้องทุกข์
  - ๔.๑ ถ้าเห็นว่าคำสั่งถูกต้องเหมาะสมแล้วให้ยกคำร้องทุกข์
  - ๔.๒ ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องเหมาะสมก็อาจเพิกถอน หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้
  - ๔.๓ ถ้าเห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ก็อาจสั่งให้ดำเนินการใหม่ให้ถูกต้อง

ภาคผนวก

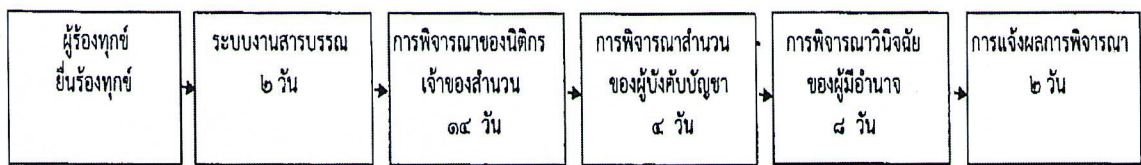
คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

แผนผังขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการ

กรณีอุทธรณ์ ระยะเวลาดำเนินการ ๙๐ วัน

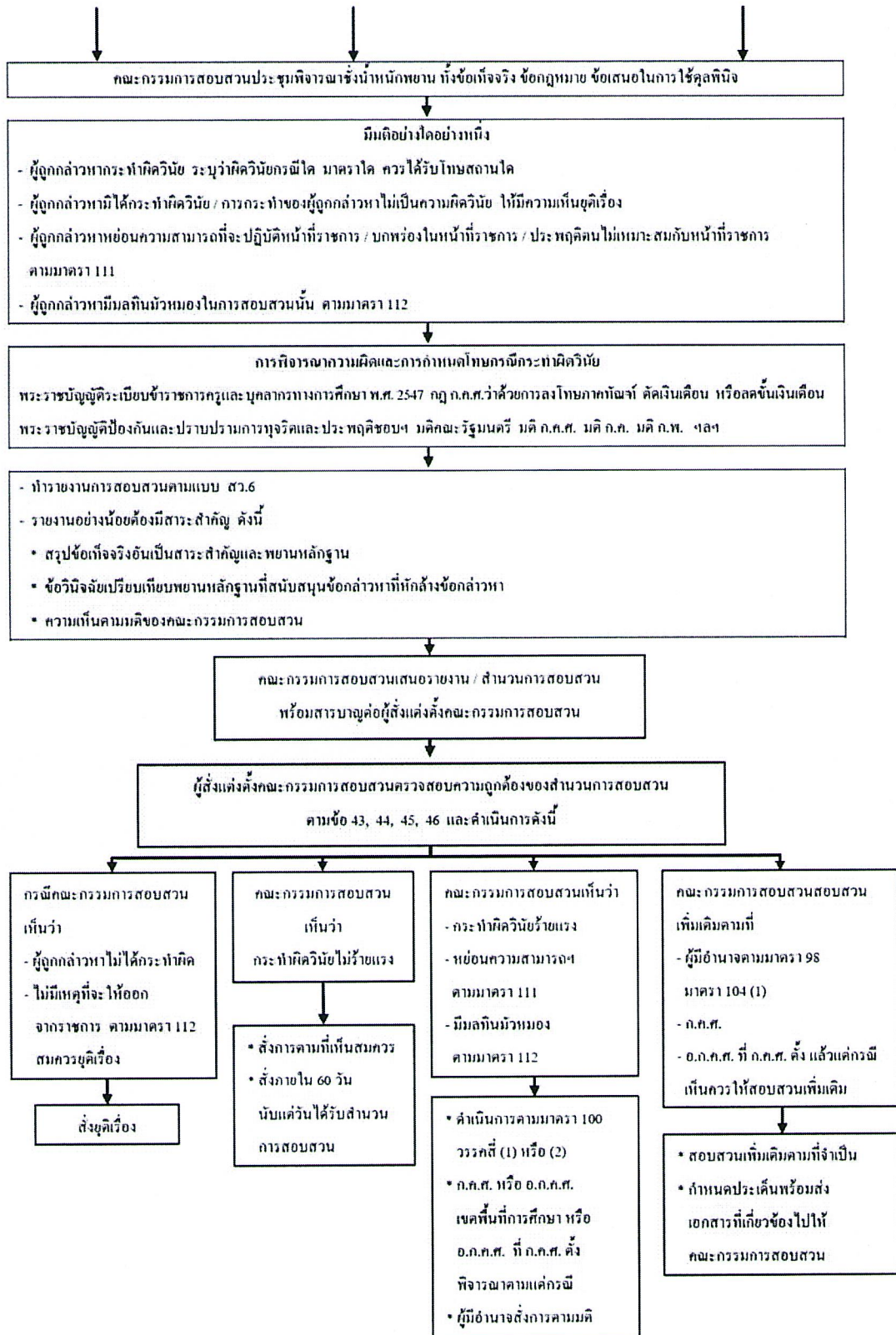
กรณีร้องทุกข์ ระยะเวลาดำเนินการ ๓๐ วัน

หมายเหตุ ทั้งนี้จะต้องเป็นกรณีที่เอกสารหลักฐานครบถ้วน
วัน หมายถึง วันทำการ

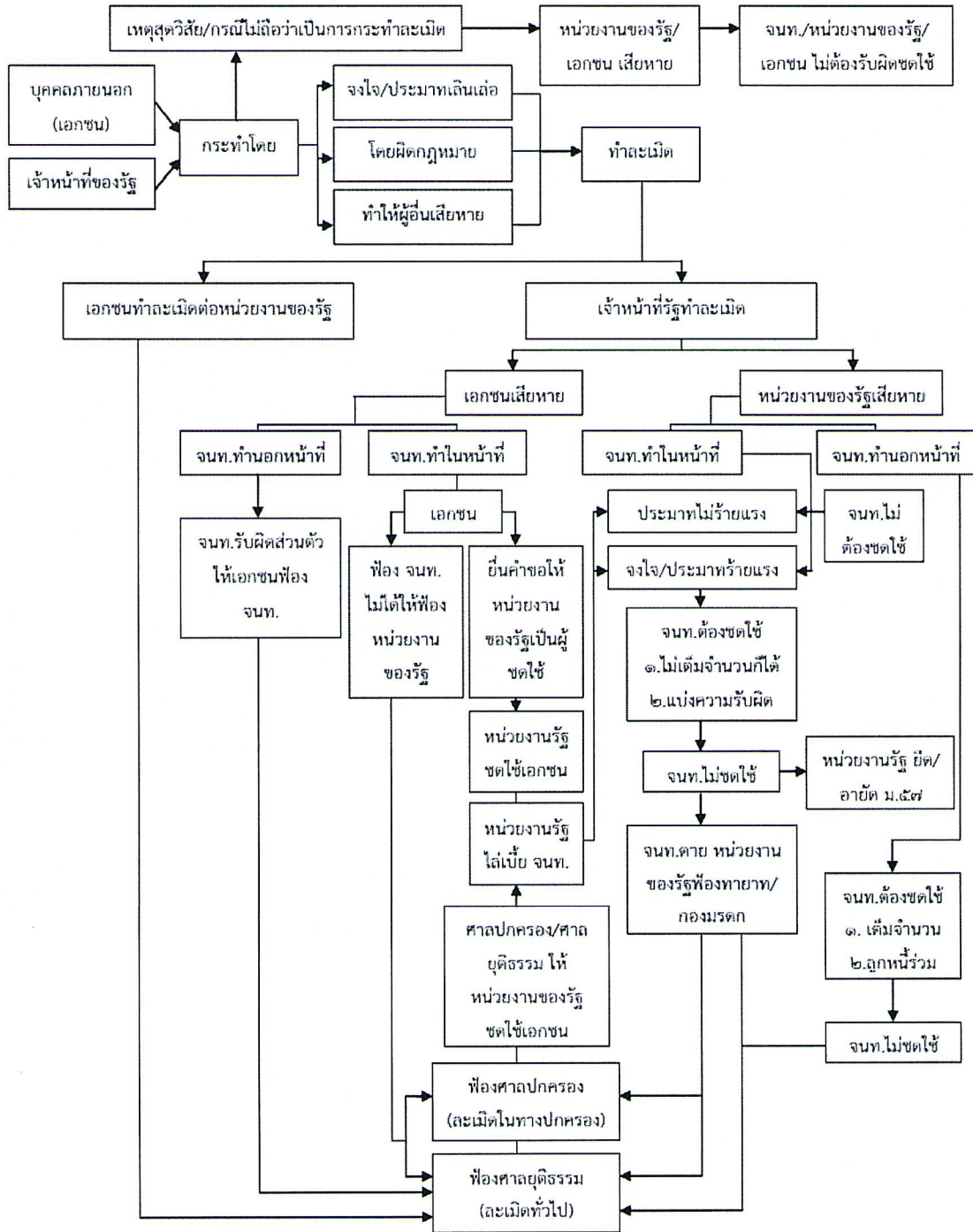

คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

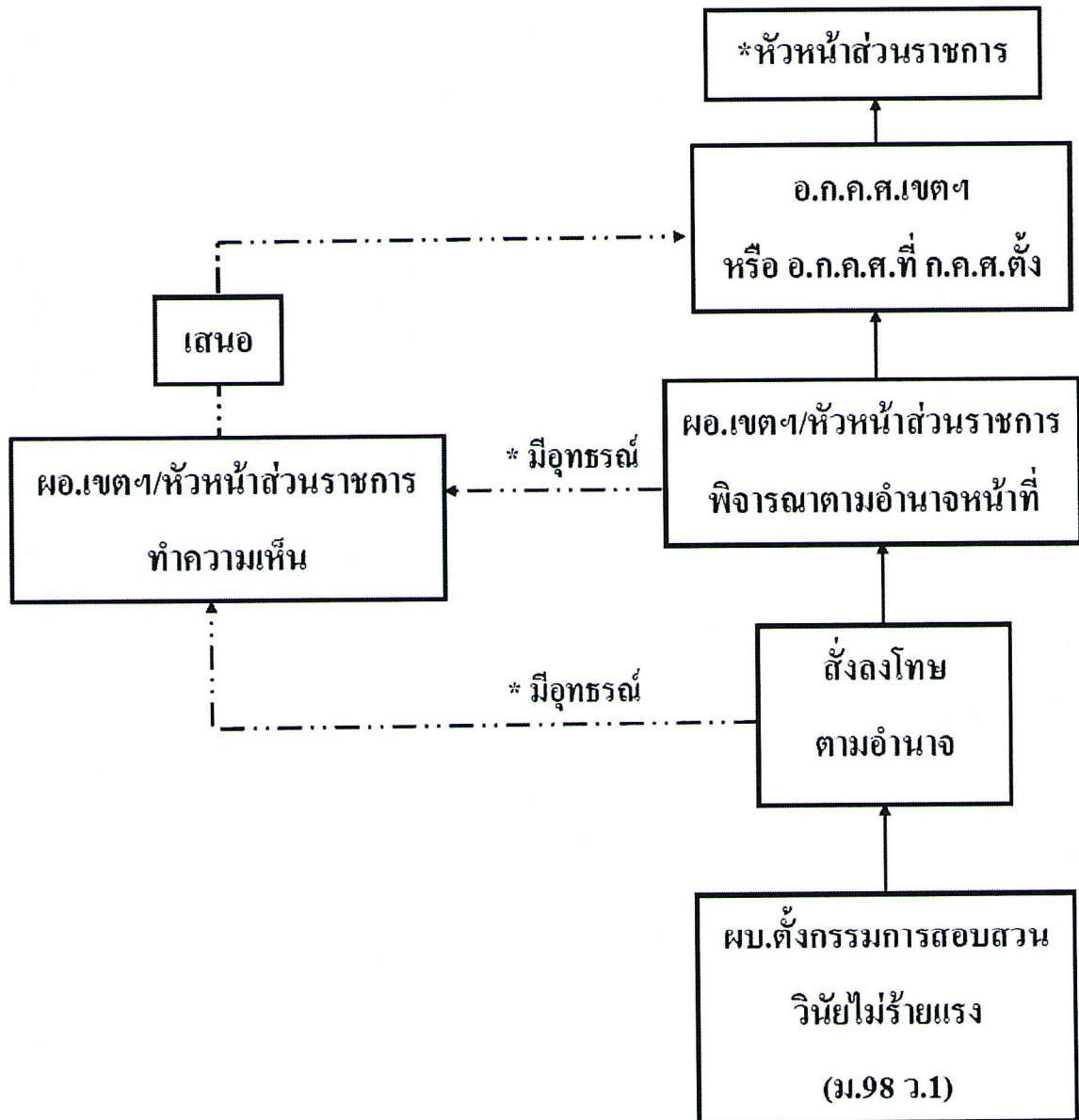
คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ความรับผิด : กรณีทำให้เกิดความเสียหาย แก่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอก (เอกชน)

คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

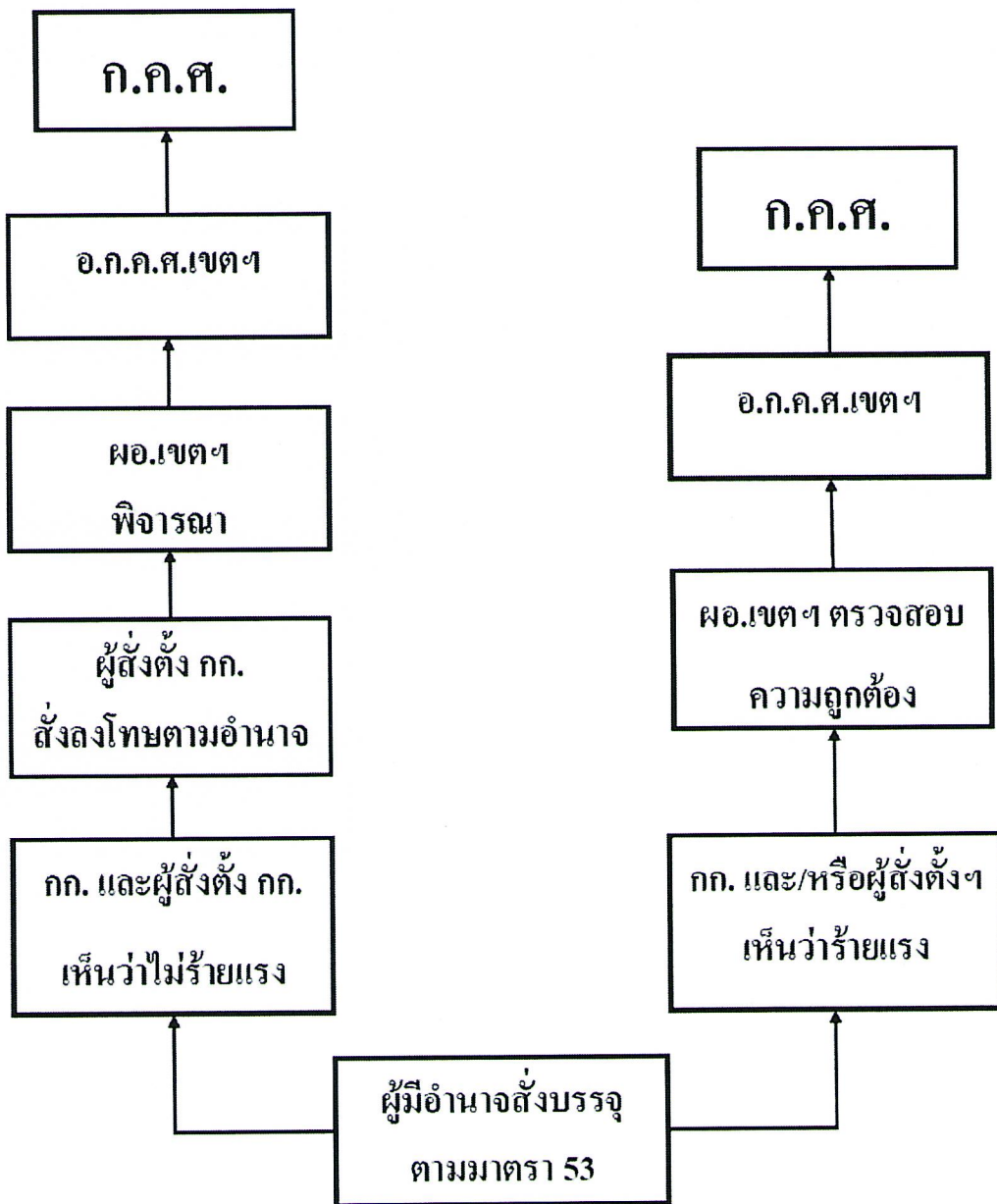
แผนภูมิแสดงกระบวนการรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง

- หมายเหตุ**
1. การพิจารณาอุทธรณ์ถือเป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย
  2. กรณีสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงานสิ้นสุดที่หัวหน้าส่วนราชการ สำหรับกรณีที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงานสิ้นสุดที่ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง

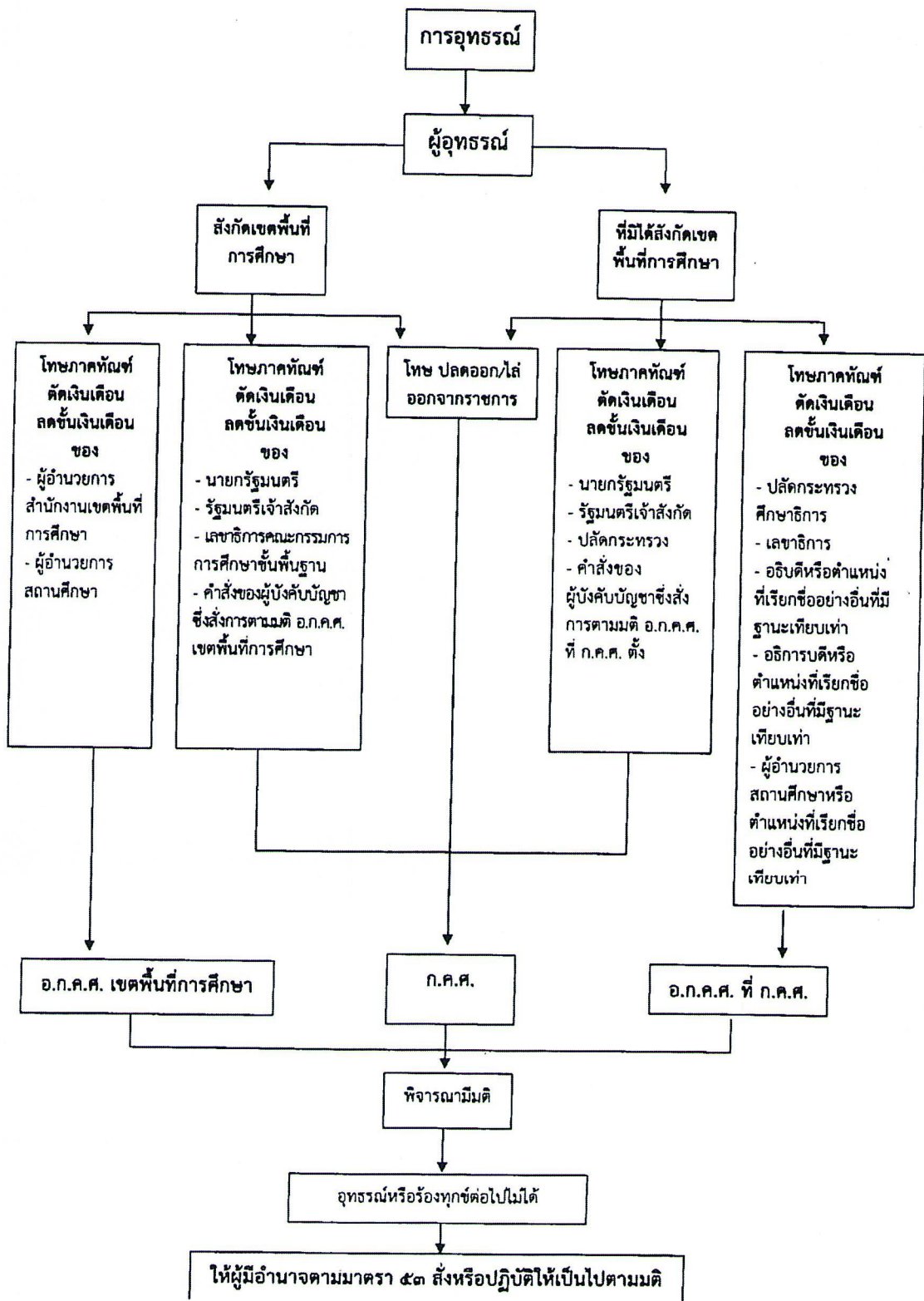
คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

แผนภูมิแสดงกระบวนการรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง

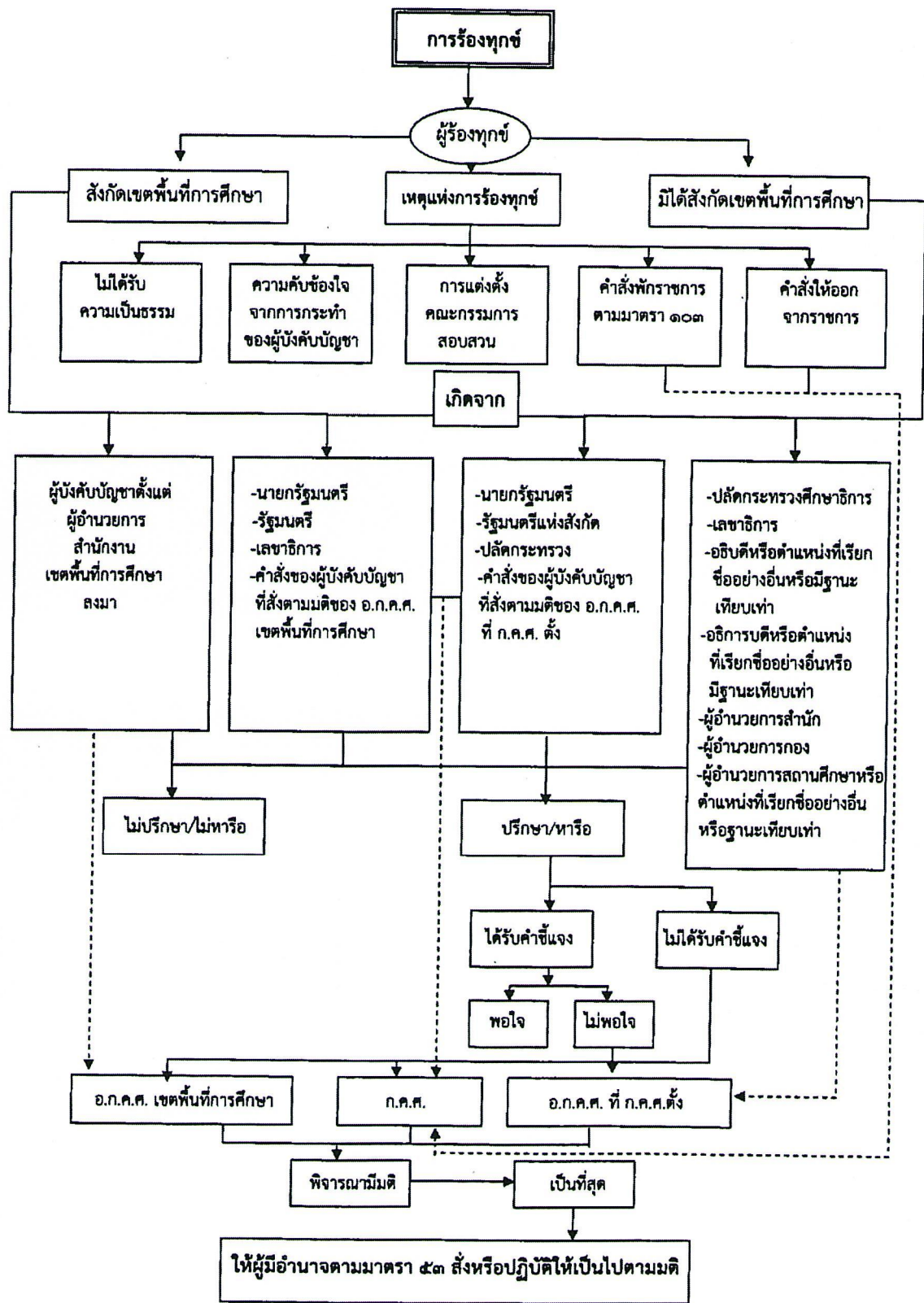

หมายเหตุ กรณีสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

คู่มือปฏิบัติงาน กลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

รายชื่อคณะทำงาน

- ที่ปรึกษา ๑. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น   ประธานที่ปรึกษา
๒. นายถวิล ม่วงสุข ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายและคดี   รองประธานที่ปรึกษา
- ผู้จัดทำ รายละเอียดคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มกฎหมายและคดี
- นายคุณข้าว ศรีเชียงสา   นิติกรชำนาญการ